

Översandad forntid på Follingegatan

L2010:586

Follingegatan, Borggatan m fl

Skänninge stad

Mjölby kommun

Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

Tekniska och administrativa uppgifter

Gator	Borggatan och Follingegatan
Kvarter	kv Våpnaren 19 och Tullnären 29
Stad	Skänninge
Kommun	Mjölby
Län och landskap	Östergötland
Lämningsnummer	L2010:586 (RAÄ Skänninge 5:1)
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Höjdsystem	Lokalt
Mätteknik	Manuell inprickning
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Lst dnr	220-9809-97
Lst handläggare	Carin Claréus
ÖM dnr	632/97
ÖM projektnummer	Ä5990
KMR uppdragsnummer	202101341
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen i Östergötlands län
Kostnadsansvarig	Mjölby-Svartådalens Energiverk AB
Fältarbetsledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	-
Rapportansvarig	Ann-Charlott Feldt
Fältarbete	1997-11-17 – 26
Totalt undersöktes	123 löpmeter
Foto	S/V film 1998 S:29
Fynd	Ja. ÖM C4098:1-19. Fynden förvaras på och fyndfördelas till Östergötlands museum
Analys	Makrofossil, Håkan Ranheden, Stockholms universitet
ÖM Intrasis nr	¹⁴ C-analys, Ångströmlaboratoriet, Uppsala
Grafik	-
Renritning	Ann-Charlott Feldt
Grafisk form	Annicka Clarmo, Lasse Norr
	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Översandad forntid på Follingegatan

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Undersökningsområdet	4
Tidigare undersökningar i området	7
Syfte	8
Metod och dokumentation	8
Resultat	8
Gator med stenläggningar och risbäddar	8
Byggnadslämningar	11
Spår av hantverk	11
Under kulturlagren	13
Översandade lämningar	13
Avslutande kommentarer	14
Referenser	14
Appendix 1. ¹⁴ C-analys	17
Appendix 2. Makrofossilanalys	21
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	23
Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar	24
Bilaga 3. Fyndlista	30
Bilaga 4. Ritningar och lagerbeskrivningar	32

Omslagsbild: Den norra delen av Follingegatan sedd från söder. Denna del av gatan berördes inte av undersökningen men den yngsta stenläggningen som påträffades i gatans södra del hör med största sannolikhet samman med den som syns på fotot. (Foto från 1913 ur enskilt arkiv nr 132 Anna Rothman, Östergötlands museum).

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Med anledning av schaktningar för fjärrvärme i Borggatan och Follingegatan (sträckan Borggatan – kv Väpnaren 19) i Skänninge utförde Östergötlands läns-museum i november 1997 en arkeologisk förundersökning. Arbetet utfördes inom L2010:586 (Skänninges medeltida stadsområde) och schaktet löpte dels i gatumark, dels in på fastigheterna kv Väpnaren 19 och kv Tullnären 29.

Under dagens asfalterade gata framkom flera stenlagda gatunivåer. Den äldsta gatunivån låg direkt på undergrundens sand och kan dateras till 1200-talet. På flera platser och på olika nivåer påträffades rikligt med slagg, bl a stora botten-skållor. Det framkom även delar av en syllstensrad med anslutande stenläggning. Direkt på undergrundens sand fanns två härdar. Under 0,3 m flygsand framkom kvadratmeterstora, oregelbundna och drygt 0,1 m djupa mörkfärgningar vilka daterats till omkring 6500 f Kr.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Inledning

Med anledning av schaktningar för fjärrvärme i Borggatan och Follingegatan (sträckan Borggatan – kv Väpnaren 19) samt kv Tullnären 29 och Väpnaren 19, utfördes i november 1997 en arkeologisk förundersökning. Arbetet utfördes av Östergötlands länsmuseum efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötlands län. Kostnadsansvarig var Mjölby-Svartådalen Energi AB.

Arbetet utfördes inom L2010:586 (RAÄ Skänninge 5:1, Skänninges medeltida stadsområde) och schaktet hade en total längd på 123 m. Det löpte dels i gatu- mark i Borggatan och Follingegatan, dels i tomtmark på fastigheterna kv Väpnaren 19 och kv Tullnären 29. Fältarbetet utfördes under november 1997. Fält- och rapportarbete har utförts av Ann-Charlott Feldt.

Områdesbeskrivning

Staden Skänninge är belägen centralt i ett öppet jordbrukslandskap. Orten tycks ha vuxit fram successivt under 1000- och 1100-talen, som en centralort vilken utvecklades till en stad. Skänninge omnämns första gången år 1178 i ett skyddsbrev för biskopsstolen i Linköping utfärdat av påve Alexander III. Där omnämns *mansionem juxta skeningiam cum appendiciis suis*, d v s ”en gård invid Skänninge med intilliggande ägor” (Feldt 2004a, Hedvall m fl 2013, SDHK 242). Troligen växte staden fram i anslutning till två eller tre storgårdar invid ett vadställe och en marknadsplats.

I Skänninge har det funnits två tidigmedeltida kyrkor, S:t Martin och Allhelgona, vilkas begravningsplatser genom fynd av tidigkristna runristade gravmonument dateras till 1000-talet. Dessutom har Vårfrukyrkan haft en föregångare vars murverk pekar på en datering till 1100-talet. Även i anslutning till Vårfrukyrkan har det påträffats fragment av tidigkristna runristade gravmonument. Det har dessutom påträffats en tidigmedeltida begravningsplats i stadens östra utkant där det sannolikt också har funnits en kyrka (Feldt 2004a, Hedvall m fl 2013, Hedvall 2018, Menander & Arcini 2013:199).

Ett hospital fanns sannolikt redan under tidigt 1200-tal (L2008:2108 och L2011:9812). År 1237 etableras ett dominikankonvent på platsen för den ovan nämnda tidigmedeltida begravningsplatsen i stadens östra utkant (L2010:31). Dominikanernas systrakonvent, S:ta Ingridis kloster (L2011:9764), etablerades vid S:t Martins kyrka väster om Skenaån på 1270-talet (Hasselmo 1983, Hedvall m fl 2013, Menander & Arcini 2013).

Staden når sin höjdpunkt under senare delen av 1200-talet och under 1300-talet. 1400-talet innebar en stark tillbakagång i takt med att Vadstena fick en allt starkare ställning. Ett par stora bränder under 1400-talet bidrog sannolikt till nedgången. Under 1500-talet verkar Skänninge närmast haft karaktär av förstorad bondby med enstaka specialiserade näringar (Feldt 2004a, Hasselmo 1983, Hedvall m fl 2013).

Generellt är kulturlagren i Skänninge fyndfattiga och svåra att datera. Brandlager från de stora stadsbränderna kan bara spåras fläckvis i staden. Sannolikt har bebyggelsen varit gles i förhållande till många andra medeltida städer. Detta gör även att begränsningen för det medeltida stadsområdet är otydlig. De senaste årtiondenas undersökningar i stadens utkanter har visat att medeltida lämningar finns långt utanför det område som tidigare ansetts utgöra det medeltida stadsområdet (Feldt 2004a, Hedvall m fl 2013).

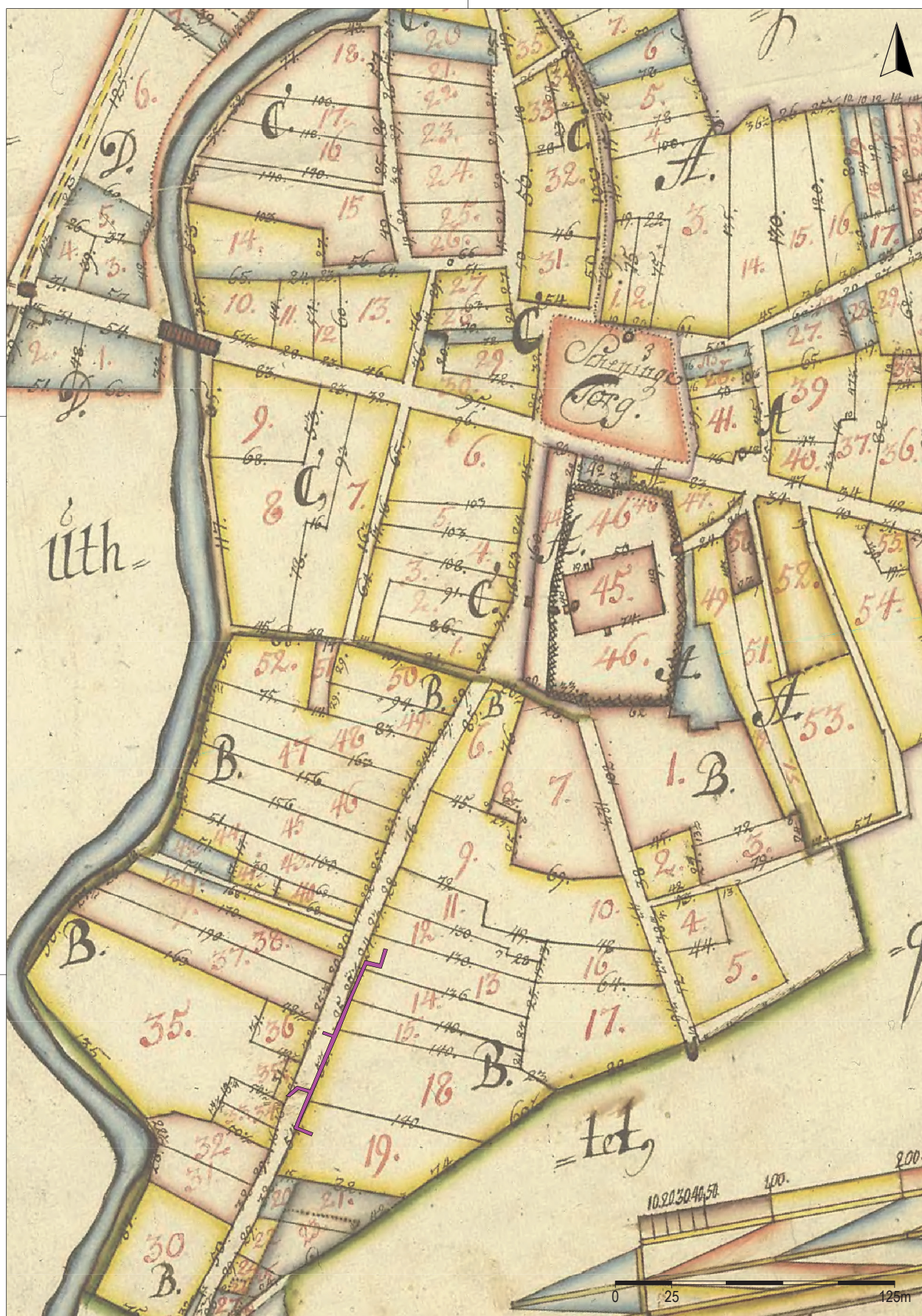
Vid undersökningar inom stadsområdet har förhistoriska lämningar påträffats vid flera tillfällen. Detta kan möjligen tyda på en platskontinuitet från järnåldern och fram till dagens stad. Dessa lämningar har sin största koncentration till området runt Follingegatan (se Feldt 2004a med där anförda källor).

Undersökningsområdet

Arbetet utfördes inom fornlämning L2010:586 som utgörs av Skänninges medeltida stadsområde. Undersökningsområdet var beläget i den södra delen av det medeltida Skänninge, söder om Vårfrukyrkan. Området är mycket intressant ur arkeologisk synvinkel med tanke på platsens äldsta bebyggelsefaser. Vid undersökningar inom stadsområdet har förhistoriska lämningar påträffats vid flera tillfällen. Dessa lämningar har sin största koncentration till området runt Follingegatan, d v s inom det nu aktuella undersökningsområdet. Där har härदार och andra anläggningar som kan hänföras till järnålder och tidig medeltid påträffats vid flera tillfällen (Feldt 2004a med där anford litteratur).

Follingegatan och Mjölbygatan (tidigare benämnd *Thiwa gatan*) tillhör de medeltida gatusträckningarna i staden. Follingegatans sträckning är sannolikt densamma som under medeltiden. Borggatan tillkommer först efter att de äldsta stadskartorna upprättas 1713 (LMS D98-1:5) och 1795 (LMS D98-1:8).

De historiska kartorna visar att schaktet var placerat i den sydligaste delen av 1700-talets Skänninge, i det s k Fällingskvarteret. Schaktet strök utmed tomterna

Figur 3. Rektifierat utsnitt ur 1713 års stadskarta över Skänninge (LMS D98-1:5) med schaktet markerat i lila. Skala 1:2 500.

Figur 4. Rektifierat utsnitt ur 1795 års stadskarta över Skänninge (LMS D98-1:8) med schaktet markerat i lila.
Skala 1:2 500.

13-15 samt 18-19 (enligt 1713 års karta) på gatans östra sida. Dessa anges som bebyggda med noteringen "arv och eget". I beskrivningen till 1795 års karta kan det noteras att de som innehar tomterna tillhör stadens bättre ställda invånare där titlar som lagskrivaren, guldsmeden, handelsmannen och hattmakaren förekommer. Där finns ingen smed omnämnd på tomterna längs gatan.

Tidigare undersökningar i området

Ett stort antal undersökningar i form av schaktningsövervakningar, arkeologiska/antikvariska kontroller och förundersökningar har utförts i Follingegatan. Dessa har utförts i samband med schaktningar för olika typer av ledningar som VA, fjärrvärme och el/fiber. De mer relevanta redovisas kortfattat i det följande.

I samband med en fjärrvärmeutbyggnad i Follingegatan och kv Folkungen 4–5 samt byte av VA-ledning i kv Folkungen 4 dokumenterades odlingspår, flera gatunivåer, ras- och brandlager samt en hård som sannolikt var förhistorisk. Dessutom framkom två syllstensgrunder, varav den äldsta har ¹⁴C-daterats till sen vikingatid-tidig medeltid. Vid undersökningen påträffades även rikligt med järnslag (Feldt & Lindberg 2003).

Ytterligare undersökningar på samma fastigheter visade att bebyggelsen ute vid gatan hade haft en helt annan karaktär än längre in på tomten. Slutsatserna från den undersökningen var att Skänninge sannolikt haft en förtätad bebyggelse utmed Follingegatan redan från tidig medeltid. Längre in på tomten hade utnyttjandet varit av mer extensiv art (Lindgren-Hertz 1994). En liknande bild framkom vid undersökningar i kv Folkungen 3 (Romedahl 2017).

Vid schaktningar för VA- och elledningar i kv Jarlen 7 undersöktes en hård som kunde ¹⁴C-dateras till romersk järnålder (Feldt & Lindberg 2002a). Vid samma undersökning dokumenterades dessutom rester efter eldhärdade byggnader från senmedeltid eller nyare tid. Kulturlagren på tomten innehöll rikligt med djurben och i dess övre parti framkom keramik av efterreformatorisk karaktär. En annan hård vid Follingegatan 28 har daterats till förromersk järnålder (Feldt 2004b).

Indikationer på en hägnad, i form av störhål, påträffades längs med Follingegatans västra sida vid schaktningar för en vattenläcka mellan Follingegatan 27 och 30 (Feldt 2001). Något daterande material påträffades

inte i störhålen. De uppträdde dock under de äldsta kulturlagren. Längre söderut längs Follingegatan, vid korsningen med Bjälbogatan, har rikligt med slagg påträffats vid schaktning för VA. Slaggen låg på en gatu-beläggning som genom fynd av stengods av Siegburg-typ och yngre rödgods kan dateras till senmedeltid (Feldt & Lindberg 2002b).

Från VA-schaktningar i Borggatan, öster om Follingegatan, finns högmedeltida dateringar och fynd av hantverksspill i form av bearbetat ben (Feldt 2005). Vid byte av en vattenventil vid Follingegatan 22 framkom 0,8 m tjocka flerskiktade kulturlager och under dessa fanns gropar med rostfärgade klumpar. En analys utförd av UV-GAL visade att det inte rörde sig om metallhantering utan var sk skenhålla, en naturbildning. Varför klumparna samlats i gropar är oklart (Sjöquist 2015).

Under 2013 genomfördes en förundersökning i form av tre mindre schakt för VA i Follingegatan. I det schakt som var placerat vid kv Tullnären 16 påträffades ett lager med ris och stenar på 1,1 m djup under dagens gata. Lagret tolkades som den äldsta nivån av Follingegatan och har ¹⁴C-daterats till 1290-1410 vid 2σ (Feldt 2015a). Ytterligare en undersökning längs schaktsträckan utfördes 2006 då bl a en äldre, stenlagd, gatunivå påträffades på ca 0,9 m djup. Inget daterande material påträffades vid undersökningen (Konsmar 2007).

Vid schaktningar för fjärrvärmeanslutningar till Follingegatan 17 (Björkhager 2012) och Follingegatan 28 (Magnusson 2010) påträffades stenläggningar och en syllstensgrund. Vid Follingegatan 17 påträffades även slagg och kopparsmältor. Ytterligare stenläggningar och slagg påträffades vid lagning av en spillservis vid Follingegatan 15 (Björkhager 2014).

Under 2007 grävdes ett 60 m långt schakt för fjärrvärme som delvis följde den för den här rapporten aktuella sträckningen. Ett par partier med bevarade kulturlager kunde dokumenteras och bl a en bit förslagd lera togs till vara från en grop som framkom under kulturlagren (Feldt 2015b). Lämningen daterades inte.

Även längre österut, i kv Skrivaren, har lämningar som bedömts vara förhistoriska eller tidigmedeltida påträffats. Vid Rosenlundsskolan framkom en kokgrop som inte daterades (Feldt & Skoglund 1994). I en avfallsgrop vid Lindbladsskolan har ben daterats till tidig medeltid. (Björkhager & Feldt 2007). Norr om kv Skrivaren, på Smålandstorget har anläggningar i botten av och under kulturlagren dateras till vendetid/tidig vikingatid respektive tidig medeltid (Feldt 2014). Dessutom har en hård i Bjälbogatan bedömts som förhistorisk (Hasselmo 1983, s 27).

Syfte

Det huvudsakliga syftet med förundersökningen var att tillse att fast fornlämning skadades i så liten utsträckning som möjligt. Fast fornlämning som berördes av arbetsföretaget skulle undersökas och dokumenteras avseende art och omfattning, samt om möjligt dateras.

Skänninges preurbana lämningar har kommit i fokus under 2000-talet. Under 2013 utkom publikationen *Borgare, bröder och bönder. Nya perspektiv på Skänninges äldre historia* (Hedvall m fl 2013). Frågeställningar rörande de äldsta lämningarna inom och i anslutning till det medeltida stadsområdet har även diskuterats i samband med flera arkeologiska förundersökningar i innerstaden (se t ex Feldt 2003, Feldt & Lindberg 2003, Björkhager & Feldt 2007) samt i uppsatsen *Före staden – preurbana lämningar i Skänninge* (Feldt 2004a).

Det aktuella schaktet var placerat inom det område där lämningar daterade till äldre järnålder tidigare påträffats. Det var därför av stort intresse att undersöka huruvida ytterligare lämningar efter denna järnåldersbosättning fanns inom området. Det ansågs även vara möjligt att vikingatida och tidigmedeltida lämningarna kunde påträffas, vilka i så fall kunde bidra till tolkningen av Skänninges urbaniseringsprocess och platsens förhistoria.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes som en antikvarisk kontroll i samband med schaktningen för fjärrvärmeledningen. Ett urval av påträffade kulturlager undersöktes genom grävning för hand och schaktprofiler dokumenterades genom inmätning, handritning och fotografering. Sammanlagt dokumenterades 123 löpmeter schaktprofil fördelat på sex olika etapper (Schakt 1-6) vilka beskrivs i Bilaga 1. Dessutom upprättades en planritning över ett mindre parti av schaktet. Se översiktsplan och övriga ritningar samt lagerbeskrivningar i Bilaga 4. Påträffade anläggningar beskrivs i Bilaga 2.

I samband med undersökningen analyserades fyra ¹⁴C-prov från utvalda kontexter. Analysen utfördes av Ångströmlaboratoriet vid Uppsala Universitet (Ua-34082-34085) och redovisas i Appendix 1. Makrofossilanalyser har utförts på jordprover från tre olika kontexter. Analysen har utförts av arkeobotaniker Håkan Ranheden på Riksantikvarieämbetet UV Mitt och redovisas i Appendix 2.

Föremål som bedömdes vara relevanta för undersökningen har samlats in och relaterats till kontext. Tillvaratagna fynd har förtecknats i fyndlistan i Bilaga 3. De förvaras på och fyndfördelas till Östergötlands museum och förvaras under accessionsnummer C4098.

Dokumentationsmaterialet i form av analysresultat och foton, samt fält- och renritningar förvaras på Östergötlands museum.

Resultat

Sammanlagt omfattade schaktningen 123 löpmeter schakt fördelade på sex schaktsträckor (Schakt 1-6). Av sträckningen var huvuddelen (S4), ca 82 m, förlagd till Follingegatans östra sida. Två schakt (Schakt 3 och 5) grävdes tvärs över Follingegatan, varav det ena (Schakt 5) grävdes ca 10 m in på tomten till kv Tullnären 29 medan det andra (Schakt 3) grävdes tvärs över gatan fram till tomtgränsen mellan kv Tullnären 15 och 16. Ett mindre parti av sträckningen (Schakt 1 och 2) var förlagt till korsningen Borggatan – Follingegatan. Slutligen grävdes en 10 m lång sträcka in i kv Väpnaren 19 (Schakt 6). Se schaktbeskrivningar i Bilaga 1)

Större delen av sträckningen uppvisade intakta, flerskiktade kulturlager. I lagren framkom flera gatunivåer och andra lämningar. Här fanns spår efter smide i form av rikligt med slagg. Under kulturlagren framkom två härdar. Cirka 0,3 m ner under ett sandlager som uppfattades som undergrunden framkom mörkfärgningar som daterats till mesolitisk tid omkring 6500 f Kr.

Undersökningsresultaten redovisas tematiskt i följande avsnitt.

Gator med stenläggningar och risbäddar

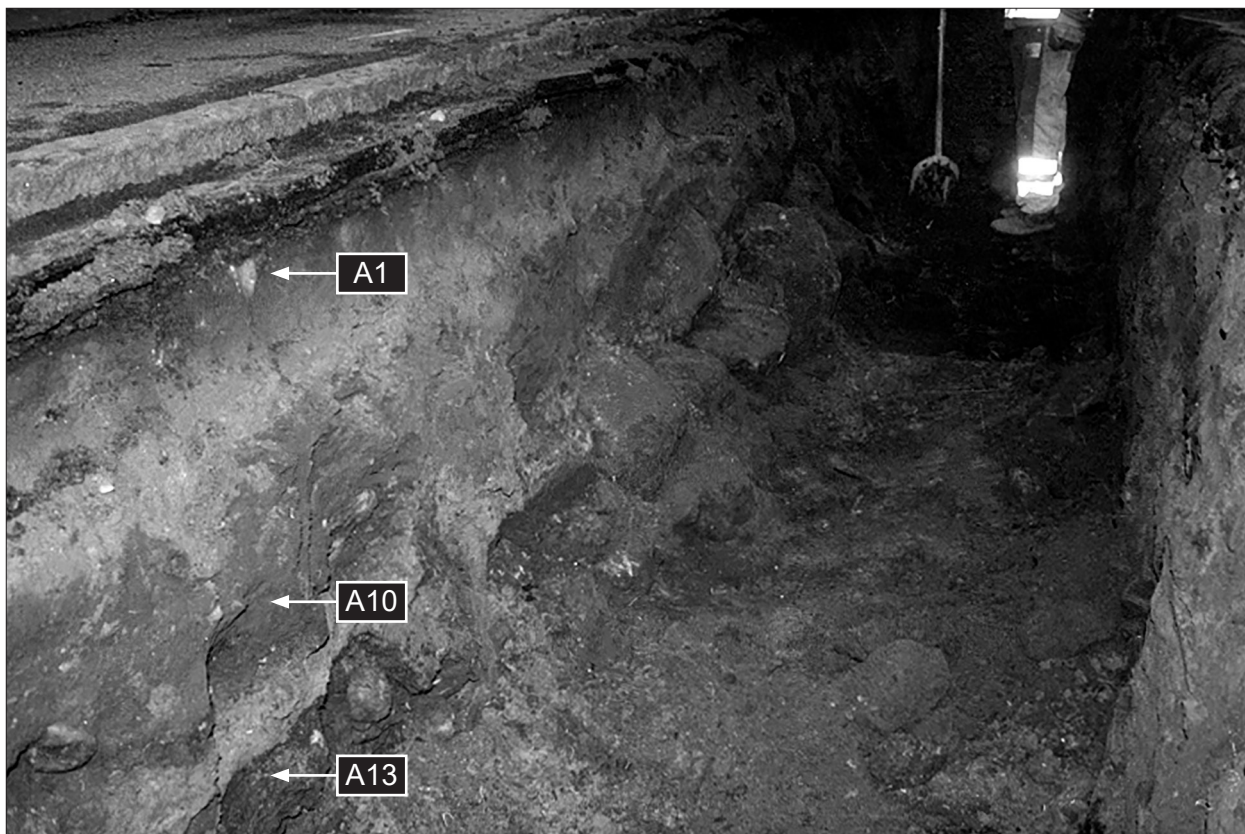
I schakten framkom flera gatunivåer (som mest fyra olika nivåer) under dagens asfalterade gata. Huvudsakligen representerades gatunivåerna av stenläggningar. Dessa kunde följas på längre och kortare partier i schaktsträckningen. Den stenläggning som kunde följas på nästan hela schaktsträckningen i Follingegatan var A1 som var placerad direkt under den asfalterade gatans bärlager på 0,2–0,4 m under markytan. Den gatunivån är sannolikt tillkommen på 1800-talet och kan

Figur 5. Schakt 1 och 2 i korsningen Borggatan – Follingegatan sett från öster. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 6. Schakt 4 i Follingegatan sett från korsningen med Borggatan i norr. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

Figur 7. Ett avsnitt av schaktväggen vid 43–45 m i profil 3. På fotot syns tre lager med stenläggningar; A1, A10 och A13. Foto Ann-Charlott Feldt, ÖM.

ses på foton från tidigt 1900-tal (se omslagsbilden). Ett kortare parti i Borggatan (A28) och ett kort stenläggning vid 62–63 m i profil 4 (A22) hör sannolikt också till denna gatunivå.

Den äldsta gatunivån låg direkt på bottensanden. Den utgjordes av en stenläggning som delvis vilade på en risbädd. Den bildade ingen längre sammanhängande stenläggning som A1 men flera kortare partier kunde följas på samma stratigrafiska nivå, direkt över bottensanden, ca 1 m under dagens gatunivå. Dessa var A4, A5, A6, A12, A13 och A20. ¹⁴C-dateringar har utförts på risbäddarna under A6 och A13. Dessa gav relativt likartat resultat med 72,2% respektive 87,1% sannolikhet för en datering till 1220–1310 (se Appendix 1, Ua-34084 och Ua-34083)

Vid undersökningen tolkades en av de äldsta stenläggningarna, A5, som en möjlig arbetsyta tillhörande en smedja. På stenläggningen påträffades slagg, varav ett par bitar tillvaratogs (F18), en hästsko (F16) och ett obestämbart järnföremål (F17) samt horn av nötkreatur och ben av större gräsätare (F6). Vid den fortsatta undersökningen visade det sig att slagg förekom på flera

platser i samma stratigrafiska nivå. Strax söder om stenläggningen, i lager 14, framkom slagg i form av hälften av en mindre bottenskälla (F4). Även i stenläggningen A13 påträffades slagg i form av bottenskållor (F13).

En makrofossilanalys utfördes på två jordprover från lager 11 och 17 som var avsatt mellan den äldsta och näst äldsta gatunivån (MP 1 och 9 i Appendix 2 och ritning 3–4 i Bilaga 4). Kulturlagren är, för Skänninges del, ovanligt feta, innehållande bl a barkflis och djurben. De hade vid grävtillfället en tydlig gödsellukt som tilltog åt söder.

Fröfynden i analysmaterialet visade på en torr-frisk och näringsrik miljö. Nässla, målla, vitplister och rödblåra har sannolikt trivts i ett intilliggande vägdike eller vägkant. Trampört, gröe, våtarv och groblad är exempel på växter som är väl anpassade till trampning och annan erosion. Det är en tydligt antropogen flora med flera starkt kvävegynnade växter som återfinns på störda och ofta gödselbemängda markytor, vilket kan förklara gödsellukten som noterades vid undersökningen. Frukterna av säv och starr antyder mycket fuktig miljö, alternativt att dessa växter insamlats och sedan delvis

hamnat i provmaterialet. De kan förklaras med insamling av foder från den intilliggande Skenaåns stränder. Förekomsten av hampfröer kan visa att hampa använts, möjligen för sina växtfibrers skull, t ex till tågvirke.

Ytterligare två nivåer med stenläggningar/risbäddar kunde dokumenteras i schaktet. Den äldsta av dessa uppträdde endast ca 0,10–0,25 m över den allra äldsta gatunivån. Den utgjordes av en risbädd, A7 som återfanns mellan 20 och 32 m i profil 3. Den avlöstes vid 32 m av en stenläggning, A9, vilken fortsatte fram till 47 m. Vid 37–41 m i profil 3 finns en nedgrävning som skär den äldsta stenläggningen, A13. I ytan på nedgrävningen fanns stenar som sannolikt utgör en del av A9 men ger ett omrört intryck. Nedgrävningen fortsatte ner under aktuellt schaktdjup. Tolkningen i fält komplicerades av en modern störning i form av ett VA-schakt. En kvist från risbädden A7 daterades till perioderna 1260–1320 (64,5%) och 1350–1400 (30,9%) e Kr vid 2σ (Ua-34085, se Appendix 1), vilket är mycket nära i tid till den äldsta gatunivåns datering. I lager 16, i anslutning till A9, påträffades slagg med spår av koppar (F12).

Den yngre nivån av de två mellanliggande gatuläggningarna utgjordes av A8, A14 och A21 som sannolikt men inte helt säkerställt är samtida. De två förstnämnda hade ett tydligt stratigrafiskt samband genom det underliggande sandlagret (lager 4) som kunde följas mellan 4 och 51 m i profil 3. Gatunivån fanns på 0,45–0,75 m djup under dagens gata. Den har inte daterats och inga daterande fynd påträffades men gissningsvis anlades den någon gång under 1400–1700-talen. Till denna nivå fanns lager med slagg och den yngre fasen av en byggnad (lager 31 och A14/A18, se nedan).

Byggnadslämningar

Mellan 38 och 48,5 m i schakt 4 framkom lämningar efter vad som tolkades som en byggnad på syllstensgrund. Den återfanns i schaktväggen och dokumenterades i profil 4 som vetter in mot tomtmarken i det nuvarande kvarteret Väpnaren på gatans östra sida. Lämningarna utgjordes av A15–19 samt eventuellt den sydligaste delen av A9 och A10 som bestod av stenläggningar. Byggnaden tycks ha fungerat under en längre tidsperiod och byggdes om vid ett eller två tillfällen.

Etableringstiden för byggnaden var samtida med den näst äldsta gatunivån, A9, vilken genom stratigrafiska relationen till risbädden A7 dateras till 1260–1320

(64,5%) och 1350–1400 (30,9%) e Kr vid 2σ (Ua-34085, se Appendix 1). Till denna fas hör syllstensraden A15, åtminstone den undre av syllstenarna i A16 och stenläggningarna A17 och A19. Till samma fas hör sannolikt även den sydligaste delen av A9 och nedgrävningen med stenar, A10, i profil 3. Syllstenarna i A15 överlagrades av ett brandlager (lager 24). Däröver fanns det sandlager (lager 4) som bildade underlag för den näst yngsta gatunivån, A14.

Huruvida man byggde på den befintliga grunden eller om de övre stenarna i A16 ska ses som en separat anläggning är oklart. Vid fältundersökningen bedömdes de höra till en och samma anläggning. I anslutning till de övre stenarna, söder om dessa fanns ett kraftigt lager med lera (lager 29) som täcktes av en stenläggning (A18). Dessa två lager kan utgöra två olika golvnivåer där ett lergolv ersatts av ett stenlagt golv. Lagren återfanns inte norr om A16 där huvuddelen av den äldre byggnadsfasen var placerad. På den övre stenläggningen, A18, påträffades slagg i form av en bottenkälla (F15). Denna byggnadsfas var stratigrafiskt samtida med den näst yngsta stenlagda gatunivån och bör därmed vara senmedeltida eller tidigmodern.

Spår av hantverk

På huvudsakligen två nivåer i schaktet i Follingegatan (schakt 4) påträffades spår efter metallhantverk i form av slagg och bitar av sintrade ugnsvägg. Undantaget utgjordes av en kopparfärgad smälta (F12) som påträffades på stenläggningen A9, dvs den näst äldsta gatunivån.

Bottenkällor och andra slaggbitar förekom i anslutning till såväl A5 som A13 (F4,13 och 18), den äldsta gatunivån. På stenläggningen A5 påträffades även en hästsko (F16) och ett obestämt metallföremål (F17). I samband med fältarbetet tolkades A5 som en möjlig arbetsyta intill en smedja. Då flera stenläggningar följde på samma stratigrafiska nivå tolkades dessa senare istället som en del av samma stenlagda gatunivå och slaggen är sannolikt avfall från någon smedja som fanns i närområdet. Kanske fanns flera smedjor längs Follingegatan under 1200-talet. Avståndet mellan de två stenläggningarna med slaggyfynd, som är ca 30 m, tyder på detta.

I samma anläggningsfas som den näst yngsta gatunivån, representerad av A8, A14 och A21, påträffades mycket riklig med slagg och endast ett mindre urval tillvaratogs. Slaggen återfanns på flera platser på denna

Figur 8a-b. Spår efter metallhantering i form av en bottenskölla med en bit av en sintrad ugnsvägg fastsmält i slaggen (F1). Foto Lasse Norr, ÖM.

nivå. Den påträffades på stenläggningarna A14 och A18 i anslutning till den yngre fasen av huset A16 (F14 och F15) och i ett fyllnadslager (lager 14, F3 och F19) samt nästan längst i söder i ett kraftigt avfallslager med slagg, kol och rödbränd sand (lager 31, F1-2). Stora delar av slaggerna utgjordes av bottenskållor. På ett par av skållorna fanns delar av sintrad ugnsvägg fastsmält i slaggen.

Sedan tidigare har rikligt med slagg påträffats vid schaktning för VA i södra delen av Follingegatan, vid korsningen med Bjälbogatan. Slaggen påträffades på en gatubeläggning som genom fynd av stengods av Siegburg-typ och yngre rödgods kan dateras till senmedeltid (Feldt & Lindberg 2002b). Detta kan vara slagg från samma verksamhet som den som påträffades i lager 31. Beskrivningen till den äldsta historiska kartan från 1713 nämner inga smeder på de intilliggande tomterna (LMS D98-1:5 och LMS A24:91).

Under kulturlagren

Under kulturlagren, direkt på undergrundens sand, påträffades två härdar, A2 och A3. Båda var belägna i den norra delen av schakt 4. De har inte daterats närmare vid undersökningen. Tidigare har härdar under kulturlagren inom den aktuella delen av staden kunnat dateras till förromersk och romersk järnålder (Feldt 2004b, Feldt & Lindberg 2002a).

Härdarna var av olika karaktär vilket kan tyda på åldersskillnader eller skilda funktioner. Den norra härden, A2, var urblekt och saknade distinkt begränsning mot den omgivande sandiga undergrunden. Den innehöll inte heller några stenar i fyllningen. Den södra härden, A3, var placerad i en tydlig nedgrävning direkt under stenläggningen A4. Härden innehöll kol och enstaka skörbrända stenar. Eventuellt kan denna härd ha ett samband med den ovanliggande stenläggningen. Två makrofossilprov (MP 6–7) från A3 har analyserats (se Appendix 2) men visade sig inte innehålla några fröer eller frukter.

Förutom härdarna i den norra delen av schakt 4 framkom två stolphål, A23 och A24 i schaktets södra del. Stolphålen var placerade på en meters avstånd från varandra. Båda skar genom infiltrationslagret, hade samma mått, fyllning och form och dessutom nådde samma djup. Med stor sannolikhet ingår stolphålen i samma kontext. Något daterande material påträffades inte i stolphålen.

Även tidigare har stolp- och störhål påträffats under Skänninges kulturlager. Indikationer på en hägnad, i

form av störhål, påträffades längs med Follingegatans västra sida vid schaktningar för en vattenläcka mellan Follingegatan 27 och 30 (Feldt 2001). Ytterligare störhål som kan höra till samma konstruktion påträffades vid undersökningar i samband med en vattenläcka vid Follingegatan 28 (Feldt 2004b). Störhål under kulturlagren i Gullringsgatan, 400 m längre norrut i staden, har daterats till tidigmedeltid (Feldt 2003).

Översandade lämningar

Under ca 0,3 m av vad som uppfattades som undergrundens sand framkom nästan kvadratmeterstora, oregelbundna och ca 0,1 m djupa mörkfärgningar, A25–27. Anläggningarna, som framträdde vid djupschaktning, var placerade vid 60–64 m i schakt 4. Fyllningarna i de tre anläggningarna varierade. Inslaget av kol och sot i A25 kan peka på att det rör sig om en härd. Ett kolprov från A25 daterades till perioden 6680–6460 fKr vid 2σ (7750 ± 55 BP, Ua-34082, se Appendix 1).

Det finns inget som tyder på att de tre anläggningarna skulle tillhöra olika kontexter. Vilket då pekar på att samtliga hör hemma i mesolitisk tid. Det framkom inga föremål som kunde hjälpa till att närmare tolka eller datera A26 och A27. Ett makrofossilprov från A27 analyserades men visade sig inte innehålla några fröer eller frukter (se Appendix 2).

Att äldre lämningar blir översandade i Skänningeområdet är inte okänt. Sandjordarna i området består i viss utsträckning av flygsand och när jordarna ligger öppna inför sådd kan stora mängder sandjord förflyttas. Det finns flera exempel på andra undersökningar med översandade lämningar. Vid Högby, i kanten av Högbymon, påträffades boplatslämningar från mesolitikum och neolitikum under ca 0,2 m flygsand när riksväg 32 skulle byggas om söder om Skänninge (Larsson 1996:11ff). Även norr om Skenaån har översandade lämningar påträffats. Dessa var dock av yngre datum och kan sannolikt kopplas till aktiviteter vid S:ta Ingriks kloster (Feldt 2008).

Dateringar till mesolitisk tid förekommer även på andra platser i Skänninge. Vid en undersökning inför att kyrkogården i stadens nordvästra utkant skulle utvidgas påträffades lämningar i form av stolp- och störhål, gropar och härdbottnar som kunde dateras till mesolitikum (Räf 2006). Dateringarna, som kommer från två härdbottnar, låg på 6600–6410 fKr respektive 7520–7140 fKr vid 2σ (Ua-24888-24889). Anläggningarna tolkades som boplatslämningar vilka var placerade i en sandig sluttning ca 800 m väster om Skenaån.

Avslutande kommentarer

Sammanfattningsvis kan det konstateras att Follingegatan tidigt varit stenlagd, sannolikt redan på 1200-talet, vilket passar väl med stadens betydelse vid denna tid. Stenlagda gatunivåer återfanns längs hela den berörda sträckningen, varav minst två (och möjligen en tredje) kunde dateras till medeltid.

På två olika nivåer, och därmed olika tidsfaser, förekom rikliga spår av metallhantering i form av smide. Den äldsta fasen med spår av metallhantering var samtida med den äldsta stenlagda gatan. Den yngre fasen, som omfattade stora mängder slagg, kan dateras till senmedeltid eller tidigmodern tid.

Under vad som uppfattades som undergrundens sand påträffades lämningar daterade till mesolitikum. Naturfenomenet med flygsand som överlagrar äldre lämningar är viktigt att uppmärksamma vid stadsarkeologiska undersökningar i Skänninge, då det förekommer på flera platser såväl inom stadsområdet som i den omgivande landsbygden.

Referenser

- Björkhager V. 2012. *Fjärrvärmeanslutningar i Follingegatan, S:ta Ingrid's väg och Rådmansgatan*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2012:41. Östergötlands museum.
- Björkhager V. 2014. *Trasig spillservis vid Follingegatan 15*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2014:35. Östergötlands museum.
- Björkhager V. & Feldt, A-C. 2007. *Arkeologi vid Lindbladsskolan 1994-2004*. Kv Skrivaren 1, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2007:55. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2001. *Follingegatan 27*. Arkeologisk förundersökning, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. Arkeologisk förundersökning. Rapport 80:2001. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2003. *Tidigmedeltida stolphål under kulturlager*. Arkeologisk förundersökning / antikvarisk kontroll, Gullringsgatan, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. Arkeologisk förundersökning. Rapport 41:2003. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2004a. *Före staden. Preurbana lämningar i Skänninge*. C-uppsats. Institutionen för Arkeologi och Antik historia. Uppsala Universitet.
- Feldt A-C. 2004b. *Två vattenläckor i Follingegatan*. Kv Tullnären 20 och Väpnaren 13, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2004:20. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2005. *Medeltida kulturlager i Borggatan*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2005:13. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2008. *Översandade kulturlager i norra Skänninge*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2008:120. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. 2015a. *Tre gropar i Follingegatan*. RAÄ 5, Follingegatan, Skänninge stad, Mjölby kommun. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2015:17. Östergötlands museum.
- Feldt A-C. 2015b. *Fjärrvärme längs kv Väpnaren*. RAÄ 5, Follingegatan, Skänninge stad, Mjölby kommun. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2015:25. Östergötlands museum.
- Feldt A-C. 2014. *I prostens ladugård*. RAÄ 5, Smålandstorget. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2014:22. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Lindberg M. 2002a. *Äldre järnålder och medeltida byggnader i centrala Skänninge*. Arkeologisk förundersökning 1993 och 1994. Kv Jarlen 7, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 32:2002. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C & Lindberg M. 2002b. *Follingegatan – Bjälbogatan*. Arkeologisk förundersökning 1993. Follingegatan 3-8 och Bjälbogatan 22-24, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 55:2002. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. & Lindberg M. 2003. *Follingegatan och kv Folkungen 4-5*. Arkeologisk förundersökning. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport 87:2003. Östergötlands länsmuseum.
- Feldt A-C. & Skoglund M. 1994. *Rosenlundsskolan*. Arkeologisk förundersökning, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport. Östergötlands länsmuseum

- Hasselmo M. 1983. *Skänninge*. Medeltidsstaden 40, Riksantikvarieämbetets Rapport. Stockholm.
- Hedvall R, Lindeblad K & Menander H (red). 2013. *Borgare, bröder och bönder. Arkeologiska perspektiv på Skänninges äldre historia*. Riksantikvarieämbetet.
- Hedvall R. 2018. Kyrka på kyrka i Skänninge. Vårfrukyrkans föregångare. I: Feldt A-C & Lindeblad K (red). *Arkeologi i Östergötland 2018*. Linköping.
- Konsmar A. 2007. *Äldre gatunivå och kulturlager i Follingegatan*. RAÄ 5, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötland. Arkeologisk förundersökning i form av antikvarisk kontroll. UV Öst Rapport 2007:63. Riksantikvarieämbetet.
- Larsson, M. 1996. *Högby. Mesolitiska och senneolitiska boplatser vid Högby i Östergötland. Bosättningsmönster och materiell kultur*. Arkeologisk slutundersökning, Högby och Mjölby socknar, Mjölby kommun, Östergötland. Del 1. Rapport UV Linköping 1996:35.
- Lindgren-Hertz L. 1994. *Kv Folkungen 4-5*. Arkeologisk förundersökning. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Rapport Riksantikvarieämbetet.
- Magnusson M. 2010. *Två fjärrvärmeanslutningar längs Follingegatan*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologiska förundersökningar. Rapport 2010:54. Östergötlands länsmuseum.
- Menander H & Arcini C. 2013. Dominikankonventet S:t Olof. I: Hedvall R, Lindeblad K & Menander H (red). 2013. *Borgare, bröder och bönder. Arkeologiska perspektiv på Skänninges äldre historia*. Riksantikvarieämbetet.
- Romedahl H. 2017. *Kv Folkungen 3 i Skänninge stad*. RAÄ 5:1, Follingegatan, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Rapport 2017:3. Östergötlands museum.
- Räf E. 2006. *Härdar från äldre stenålder. Utvidgning av kyrkogården i Skänninge*. Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning etapp 1 och 2. Rapport 2006:39. Östergötlands länsmuseum.
- Sjöquist M. 2015. *Byte av en vattenventil vid Follingegatan 22*. RAÄ 5:1, Follingegatan, Skänninge stad, Mjölby kommun, Östergötlands län. Arkeologisk förundersökning. Rapport 2015:66. Östergötlands länsmuseum.

Kartor och arkiv

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS)

Akt D98-1:5, Tomtmätning, Skänninge, 1713.

Akt A24:91, Beskrivning till tomtmätning, Skänninge 1713.

Akt D98-1:8. Mätning. Skänninge stad. 1795.

Riksarkivet

Svenskt Diplomatarium (SDHK), Riksarkivet. <https://sok.riksarkivet.se/>

Östergötlands museum

Enskilt arkiv nr 132, Anna Rothman

Appendix 1. ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

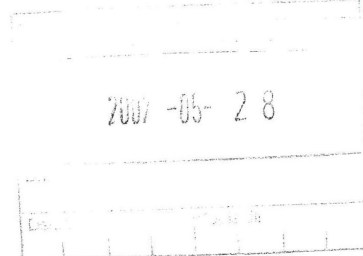
Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2007-05-25

Östergötlands länsmuseum
Ann-Charlott Feldt
Box 232
581 02 LINKÖPING

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Östergötland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

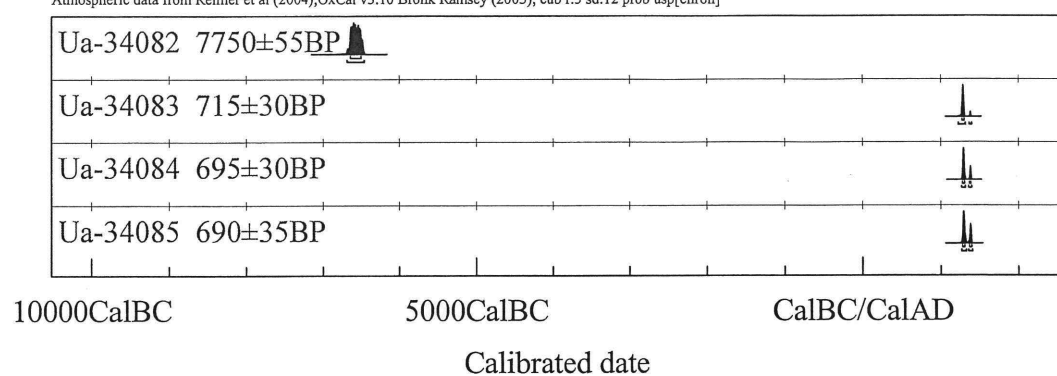
RESULTAT

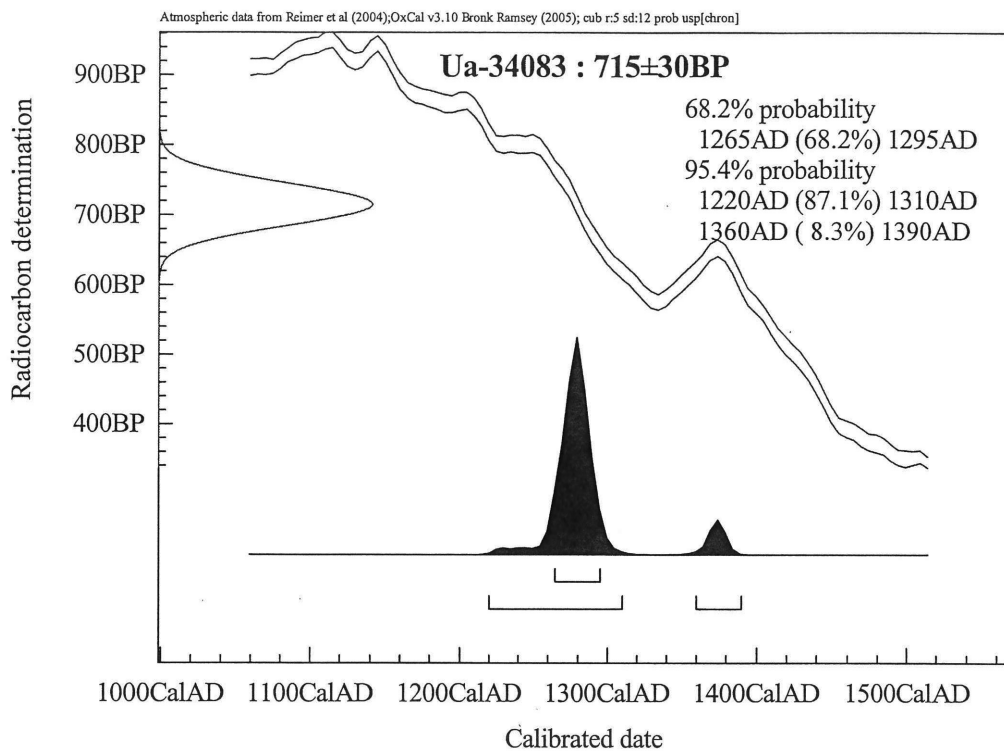
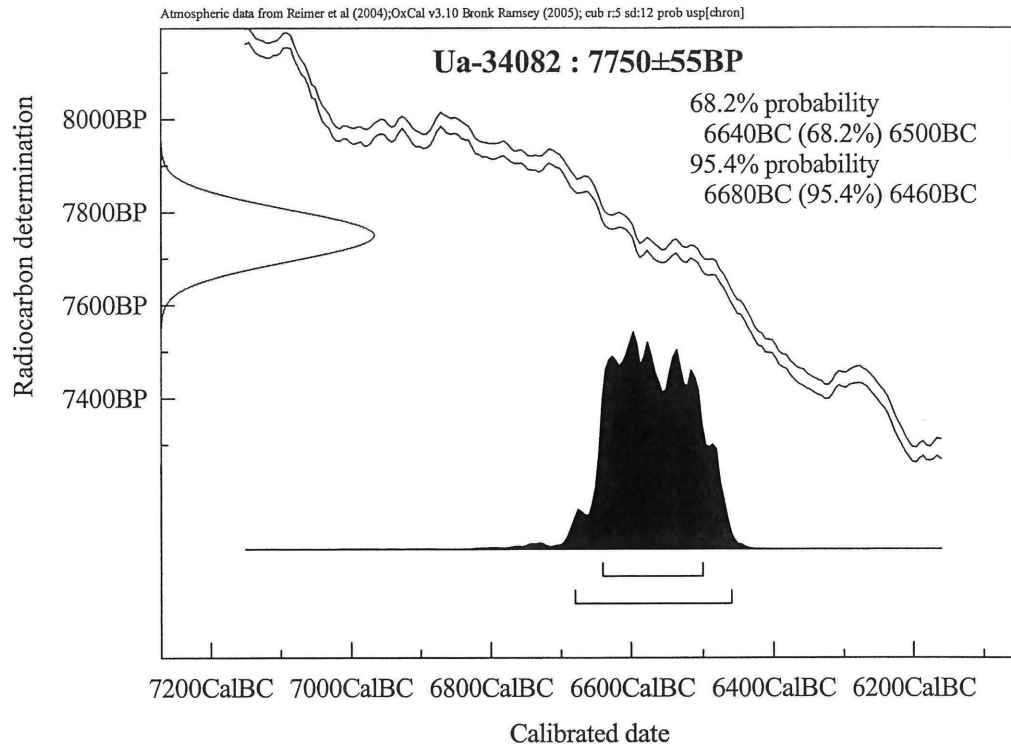
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-34082	Follingegatan, Skänninge prov 4 <i>A25 grupp under sanden</i>	-28,0	7 750 $\pm$ 55
Ua-34083	Follingegatan, Skänninge prov 5 <i>undersöka vid skädd under sten</i>	-24,5	715 $\pm$ 30
Ua-34084	Follingegatan, Skänninge prov 6 <i>skädd på undergrund</i>	-25,3	695 $\pm$ 30
Ua-34085	Follingegatan, Skänninge prov 8 <i>skädd anl. 7</i>	-24,9	690 $\pm$ 35

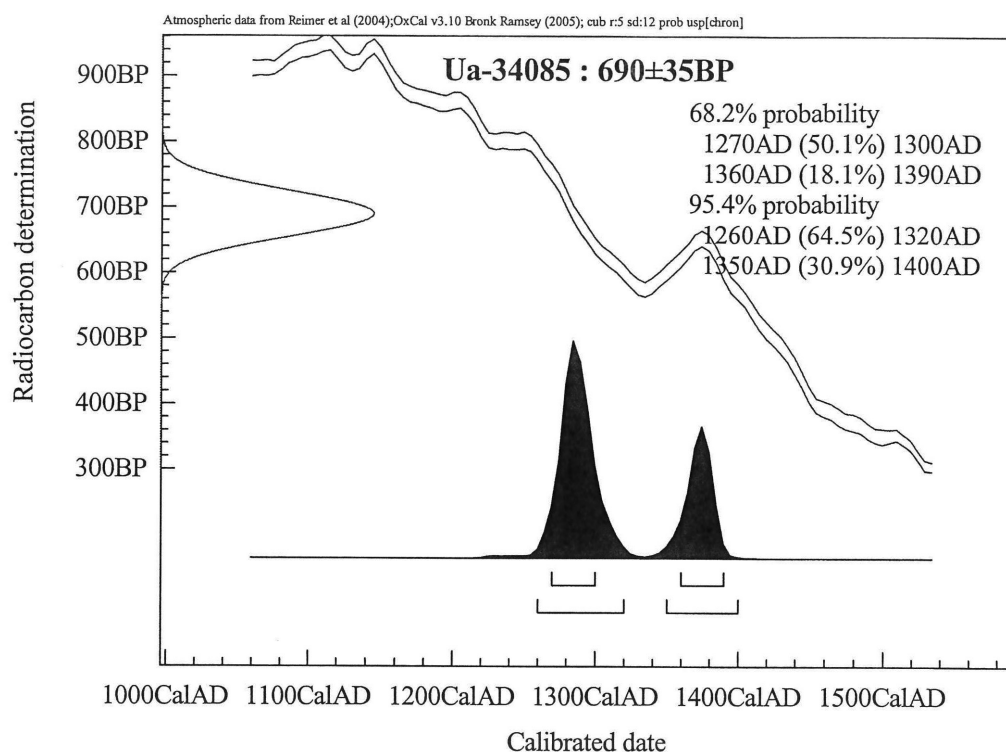
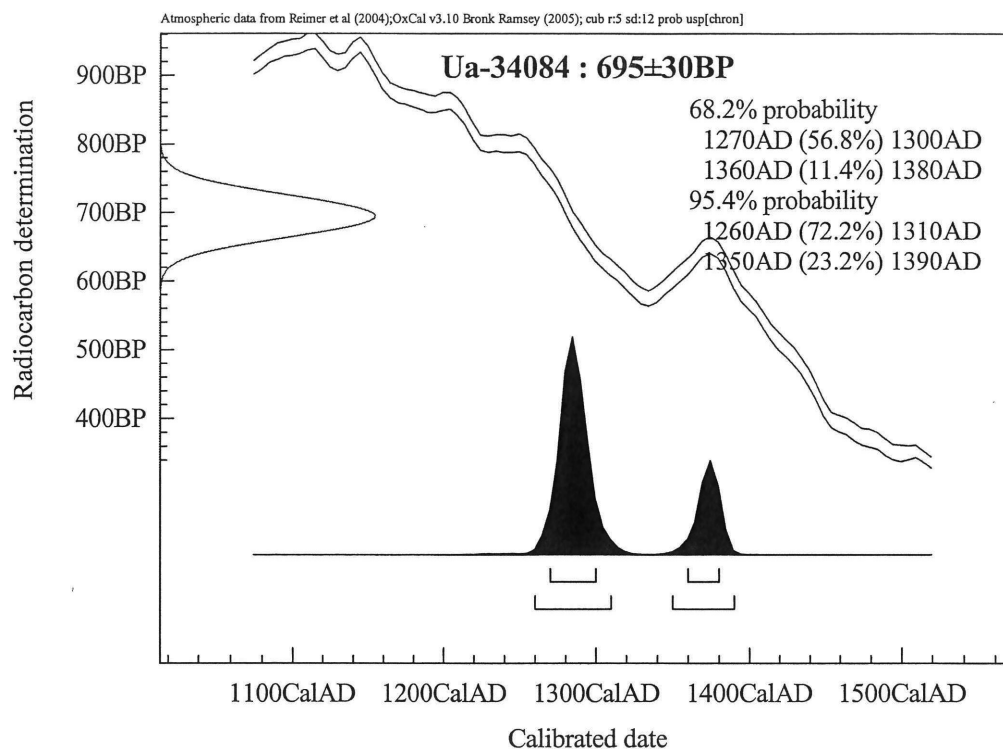
Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Atmospheric data from Reimer et al (2004);OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Appendix 2. Makrofossilanalys

STOCKHOLMS MUSEUM

704 -08- 071

Den: _____
Kopia till: _____

Östergötlands museum
att: Ann-Charlott Feldt
Box 232
581 02 Linköping

ANALYSRAPPORT

Botaniska analyser av jordprov från Follingegatan, Skänninge stad, Östergötland.

Metod

Det tillsända provet volymbestämdes genom att den lufttorkade jorden hälldes i en graderad bägare och en känd volym vatten tillsattes. Provvolymer utgjorde alltså jordpartiklar minus luftvolymen mellan partiklarna. Provet dispergerades under 1 timme med 5%-ig NaOH och preparerades därefter med en kombination av slammings- och flotationsteknik. Ingen särskild flotationsapparat utnyttjades. Sikt med 0,25 mm:s maskvidd användes. Det floterade materialet lufttorkades efter preparering och studerades under mikroskop i 6,7-40 gångers förstoring. Det preparerade provet och fynd förvaras på Institutionen för Naturgeografi och Kwartärgeologi, men kan med kort varsel tillsändas uppdragsgivaren om så önskas.

Provet, Sch 2, L. 12, utgjorde 1,4 liter jord. Provet togs i ett lager som förmodades härröra från en gatunivå, anlagd under högmedeltid.

Provet innehöll endast små mängder, cirka 2 ml, starkt fragmenterade träkolspartiklar, inga andra förkolnade växtrester. Av icke-förkolnat material dominerade rötter och rottrådar, sannolikt till största delen gräsrötter även om enstaka rötter av vedartade växter också förekom. Provet innehöll vidare enstaka vedfragment och enstaka fiskben. Dessutom fanns 12 daggmaskkokonger och ett antal fragment av jordlevande skalbaggar. I samband med arkeobotaniska analyser brukar dessa fyndkategorier betraktas som recenta och får därför utgå ur tolkningen. För provet från Follingegatan måste dock - med avseende på den relativa överlagringen, > 1 meter sand, och den unga åldern för fyndsammanhanget - även färskare fynd betraktas som samtida med den arkeologiska fyndkontexten. Trots att daggmaskar, marklevande insekter och rötter penetrerar en meter jord eller mer, förutsätter jag att övriga fynd i provet deponerades under medeltid.

Av fröfynd återfanns:

Nässla (<i>Urtica dioica</i>)	11 st.
Målla (<i>Chenopodium</i> sp.)	5
Trampört (<i>Polygonum aviculare</i>)	4
Gröe (<i>Poa</i> sp.)	4
Våtarv (<i>Stellaria media</i>)	4
Grässtjärnblomma (<i>Stellaria graminea</i>)	3
Fingerört (<i>Potentilla</i> sp.)	2
Vitplister (<i>Lamium album</i>)	2
Groblad (<i>Plantago major</i>)	1
Ångskavle (<i>Alopecurus pratensis</i>)	1
Åkermynsa (<i>Mentha arvensis</i>)	1
Vanlig pilört (<i>Persicaria lapathifolia</i>)	1
Rödblåra (<i>Silene dioica</i>)	1

Sammantaget visar fröfynden på en torr-frisk, näringsrik och miljö. Nässla, målla, vitplister och rödblåra har sannolikt trivts i ett intilliggande vägdike. Trampört, gröe, våtarv och groblad är exempel på växter som är väl anpassade till trampning och annan erosion.

2014-05-09

Mats Regnell

08-16 48 09 — 0705-43 45 86 — mats.regnell@geo.su.se

Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi

Postadress:
Stockholms universitet
Inst. för naturgeografi
och kvartärgeologi
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Geovetenskapens hus Telefon (Vx): 08-16 20 00
Svante Arrhenius väg 8C Telefax: 08-16 48 18
Frescati
www.geo.su.se

Bilaga till Appendix 2

Makrofossilanalyser från Östergötland

Ög. Skänninge sn.

Follingeatan

P 1+9	Chenopodium album (svinmålla)	xxxx
Lager 11	Potentilla sp. (fingerört)	xx
	Urtica dioica (brännässla)	xx
	Polygonum aviculare (trampört)	xx
	Polygonum lapathifolium (pilört)	xx
	Carex sp. tristig. (starr)	xx
	Rumex sp. cf. crispus (kruskräppa)	x
	Polygonum convolvulus (åkerbinda)	x
	Scirpus sp. (säv)	x
	Rubus idaeus (hallon)	x
	Cannabis sativa (hampa)	xx

P 6+7 Inga frön/frukter

P 11 Inga frön/frukter

Kommentar

Mängderna av fynd, vilka alla var obrända, har skattats enligt följande klassystem:

X = 1-5 fynd

Xx = 6-20 fynd

Xxx = 20-100 fynd

Xxxx = 100- 500 fynd

I material från något mer sentida lämningar bör man kunna utgå från att även obrända växtfynd kan vara användbara för tolkning, speciellt om marklagren varit fuktiga. Proven från lager 11 innehöll frö/fruktmateriäl från en tydligt antropogen flora med flera starkt kvävegynnade växter. Denna typ av flora är vanlig i t ex kväverika gårdsmiljöer, gödslade åkrar, fuktiga partier av kreatursmark o.d. Det handlar om konkurrenssvaga och kvävegynnade arter som finns på sådana typer av störda och ofta gödselbemängda markytor. Frukterna av säv och starr antyder mycket fuktig miljö, alternativt att dessa växter insamlats och sedan delvis hamnat i provmaterialet. De noterade hampfröerna bör visa att hampa använts, möjligen för sina växtfibrers skull, t ex till tågvirke mm.

Mats Regnell 2001

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt	Placering	Längd m	Djup m	Ritningar	Beskrivning	Anläggningar
1	Borggatan	8,5	1,1	Profil 1	0,6 m kulturlager under 0,3-0,4 m bärlager. Undergrund av finsand. Kraftigt brandlager	A28 Stenläggning A29 Nedgrävning A30 Nedgrävning A31 Bränt trä
2	Borggatan	7,5	1,1	Profil 2	0,5 m kulturlager under 0,3 m bärlager. Undergrund av finsand. Sentida störning i norr.	-
3	Follingegatan	5	1,1	-	Sentida störningar	-
4	Follingegatan	82	1,2	Profil 3-4 Planritning	0,8-1,0 m kulturlager under 0,1-0,2 m bärlager. Endast ställvis grävt ner i ren undergrund. Undergrund av finsand/flygsand. Under ca 0,3 m flygsand finns lämningar.	A1 Stenläggning A2 Hård A3 Hård A4 Stenläggning A5 Stenläggning A6 Stenläggning A7 Risbädd A8 Stenläggning A9 Stenläggning A10 Stensamling A11 Dike? A12 Stenläggning A13 Stenläggning / Risbädd A14 Stenläggning A15-17 Stenkonstruktion A18 Stenläggning / Lergolv A19 Stenläggning A20 Stenläggning A21 Stenläggning A22 Stenläggning A23 Stolphål A24 Stolphål A25 Grop A26 Mörkfärgning A27 Grop A32 Stenläggning
5	Follingegatan Tullnären 29	10	0,7	Profil 5	0,6 m kulturlager under 0,15 m matjord. Inte grävd ner i undergrund. Sentida störning i nordöst. Kraftigt brandlager	A33 Stenläggning
6	Väpnaren 19	10	0,7	Profil 6	Enbart kulturlagerpelare ritade. 0,5 m kulturlager under 0,2 m grus. Inte grävd ner i undergrund.	-

Bilaga 2. Anläggningsbeskrivningar

A1. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 4-56 m

Djup under markytan: 0,2-0,4 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 52 m lång sträcka. Stenläggningen vilade på ett fyllnadslager av sand och grus (lager 2) fram till 22 m varefter ett sättsandslager framträder under stenläggningen.

A2. Hård

Placering: Schakt 4, 8-8,8 m

Djup under markytan: 0,9-1,1 m

Beskrivning: Ca 0,8 m i diameter och 0,2 m djup med skålformad botten. Hården framkom under de medeltida kulturlagren. Hårdens fyllning var urblekt och bestod av sotig sand med kol och aska. Det fanns inga stenar i anläggningen. Bottenkonturen var oregelbunden och filtrerade ner i undergrunden.

A3. Hård

Placering: Schakt 4, 10,5-11,2 m

Djup under markytan: 0,85-1,1 m

Beskrivning: Anläggningen bestod av en större rundad nedgrävning med sotig sand som omgav ett område med kol och enstaka skörbrända stenar. Den yttre begränsningen var 0,65 m i diameter och 0,23 m djup med skålformad botten. Hården framkom under de medeltida kulturlagren och direkt under stenläggningen A4 på 0,85 m djup. Anläggningen var tydligt nergrävd i undergrunden. Makrofossilprov 6-7.

A4. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 10,3-11,8 m

Djup under markytan: 0,8-0,95 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 1,5 m lång sträcka men det är sannolikt att den fortsätter i stenläggningarna A5 och A6 som uppträder på samma stratigrafiska nivå. Avståndet mellan A4 och A5 är endast 0,45 m. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Det fanns inga spår av någon risbädd under stenarna. Vid undersökningen tolkades stenläggningen som en möjlig arbetsyta.

A5. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 12,2-14 m

Djup under markytan: 0,95-1,0 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 1,8 m lång sträcka men det är möjligt att den fortsätter i stenläggningarna A4 och A6 som uppträder på samma stratigrafiska nivå. Avståndet mellan A4 och A5 är endast 0,45 m. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Det fanns inga spår av någon risbädd under stenarna. Vid undersökningen tolkades stenläggningen som en möjlig arbetsyta tillhörande en smedja. Slagg har dock även påträffats på samma stratigrafiska nivå i andra delar av schaktet. På stenläggningen påträffades horn av nötkratur och ben av större gräsätare (ej häst) (F6). På stenläggningen påträffades även en hästsko (F16) ett obestämbar järnförenmål (F17) och ett par bitar slagg (F18) som tillvaratogs. Strax söder om stenläggningen framkom slagg i form av hälften av en mindre bottenskälla (F4).

A6. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 18,8-22,7 m

Djup under markytan: 1,10-1,25 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 3,9 m lång sträcka men det är möjligt att den fortsätter i stenläggningarna A4, A5 och A12 som uppträder på samma stratigrafiska nivå. A6 och A12 åtskiljs av en kompakt kulturjord med trärester (lager 18) som möjligen kan vara rester av en kavelbro som avlöser stenläggningen på en 5,2 m lång sträcka. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Spår av trä under stenarna tolkades som rester av en risbädd. En kvist från risbädden under A6 daterades till perioderna 1260-1310 (72,2%) och 1350-1390 (23,2%) e Kr vid 2 σ (695 $\pm$ 35 BP, Ua-34084).

A7. Risbädd

Placering: Schakt 4, 20,4-32 m

Djup under markytan: 0,90-0,95 m

Beskrivning: Risbädden uppträdde mellan lager 16 och 17 och gick att följa på en 11,6 m lång sträcka. Det förstnämnda utgjordes av ett fett och grusigt lager med trä, kol och järnutfällningar. Det senare var ett svart fett lager med träflis och tydlig gödsellukt. Risbäddens begränsning åt söder sammanföll på ungefär den punkt där stenläggningarna A8 och A12 hade begränsning åt norr vilket kan antyda förekomsten av en tomtgräns vid 27-28 m. En kvist från A7 daterades till perioderna 1260-1320 (64,5%) och 1350-1400 (30,9%) e Kr vid 2 σ (690 $\pm$ 35 BP, Ua-34085).

A8. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 27,2-32,8 m (underliggande sandlager, lager 4 kan följas 4-51 m)

Djup under markytan: 0,45-0,60 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 5,6 m lång sträcka. Sandlaget (lager 4, som stenläggningen låg på kunde dock följas på hela 47 m. Det är troligt att stenläggningen delvis rivits upp och återanvänts i samband med att Follingegatan försetts med en ny beläggning, troligen i form av A1.

A9. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 32-37 m och 40,6-46,8 m

Djup under markytan: 0,8-1,05 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,1-0,2 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 14,8 m lång sträcka med ett undantag på de 3,2 m som upptas av stensamlingen A10. Denna är dock med största sannolikhet en del av A9. Stenläggningen inleds i norr med en större sten. I den västra profilen (profil 3) skärs stenläggningen i söder av ett lager med bränd sand (lager 21). I den östra profilen (profil 4) ansluter den till stenkonstruktionen (syllstensraden?) A15. På samma stratigrafiska nivå som stenläggningen och stenkonstruktionen A15-17 ligger även stenläggningen A19.

A10. Stensamling (del av stenläggningen A9 eller A15-17)

Placering: Schakt 4, 37-40,6 m

Djup under markytan: 0,85-1,15 m

Beskrivning: Flerskiktat kullerstenslager bestående av 0,1-0,2 m stora stenar i upp till tre lager och som mest 0,3 m tjockt. Stensamlingen kunde följas på en 3,2 m lång sträcka. Den fortsatte i form av A9, en enskiktad stenläggning, åt både norr och söder. Sannolikt rör det sig om samma konstruktion.

A11. Dike?

Placering: Schakt 4, 5,5-6,2 m

Djup under markytan: 0,9-1,1 m

Beskrivning: Ca 0,6 m brett och 0,2 m djupt med en skålformad botten. Löpte i snett över schaktet i Ö-V riktning. Fyllningen utgjordes av infiltrerad grå sand.

A12. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 28-30 m

Djup under markytan: 1,05-1,1 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 2 m lång sträcka men det är möjligt att den fortsatte i stenläggningarna A4, A5 och A6 som uppträdde på samma stratigrafiska nivå. A6 och A12 åtskildes av en kompakt kulturjord med trärester (lager 34) som möjligen kan vara rester av en kavelbro som avlöst stenläggningen på en 5,2 m lång sträcka. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Det fanns inga spår av någon risbädd under stenarna.

A13. Stenläggning, delvis på risbädd

Placering: Schakt 4, 40,9-50,3 m (stenläggningen), 47,4-50,3 m (risbädden)

Djup under markytan: 1,05-1,25 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 9,4 m lång sträcka. Den var placerad på samma stratigrafiska nivå som stenläggningarna A4, A5, A6 och A12. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Den södra delen av stenläggningen vilade på en risbädd på en 2,9 m lång sträcka. En kvist från risbädden under A13 daterades till perioderna 1220-1310 (87,1%) och 1360-1390 (8,3%) e Kr vid 2σ (715 ± 35 BP, Ua-34083).

A14. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 49,4-56 m

Djup under markytan: 0,50-0,65 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 6,5 m lång sträcka med undantag för en störning i form av ett VA-schakt. Stenläggningen ligger inne i lager 18, ett lager med grå, sandig kulturjord. Sannolikt var A14 samtida med stenläggningen A21 som var belägen ca 10 m längre söderut. Stenläggningen ligger dessutom stratigrafiskt strax under stenläggningen A8. Det är dock inte helt uteslutet att de kan vara samtida. Det är möjligt att även stenläggningen A18, som ansluter till en övre nivå av stenkonstruktionen A16 är samtida med A14.

A15-17. Stenkonstruktion (Hus?)

Placering: Schakt 4, 40,3-46,8 m

Djup under markytan: 0,45-1,0 m

Beskrivning: Stenkonstruktion bestående av 0,10-0,60 m stora stenar. Anläggningen utgjordes av tre delar som kunde följas på en 6,5 m lång sträcka. En nordlig del, A15, tolkades som en stensyll med 0,25-0,60 m stora stenar lagda i ett skift på en 4 m lång sträcka. Denna del hade ett mindre avbrott fyllt med lager 26-27, två feta bruna kulturlager. Stenarna överlgrades av ett brandlager (lager 24). Den mellersta delen, A17, utgjordes av en, två skift tjock, stenläggning med 0,10-0,15 m stora kullerstenar. Stenläggningen, som var 1,9 m lång, anslöt till A15 i norr och A16 i söder. A16 bestod av en samling 0,4-0,6 m stora stenar som ligger i två skift. Denna del av kontexten har tolkats som syllstenar, möjligen ett förstärkt byggnadshörn. På samma stratigrafiska nivå som stenläggningen A17, söder om A16, fanns stenläggningen A19 som sannolikt är samtida och troligen en del av samma kontext. Samtida är även stenläggningen A9 norr om A15.

A18. Stenläggning och lergolv(?)

Placering: Schakt 4, 46,8-48,5 m

Djup under markytan: 0,55-0,75 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar som var lagda i fet brun kulturlag över ett 0,1 m tjockt lager lera (lager 29). Anläggningen kunde följas på en 1,7 m lång och anslöt i norr till stenkonstruktionen A16, vilken dock även har en äldre anläggningsfas. Stenläggningen ligger stratigrafiskt strax under A14. Anläggningen kan motsvara en mindre utbyggnad av eller en senare tillkommen stenläggning/gränd längs väggen på ett äldre hus. Lerlagret, som var nedgrävt i fyllnadslagret 30, kan då vara lagt på platsen för att förhindra att vatten tränger in igenom grunden till byggnaden som motsvaras av A15-17 vars förmodade golvyta med tiden kommit att ligga lägre än omgivande markyta.

A19. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 46,6-49,6 m

Djup under markytan: 0,7-0,9 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,10-0,25 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 3 m lång sträcka. Stenläggningen anslöt i norr till stenkonstruktionen A15-17 och tillhörde samma kontext som denna. Stratigrafiskt låg stenläggningen på samma nivå som stenläggningen A9, vilken var belägen norr om A15-17. I den västra profilen skars stenläggningen i söder av ett lager med bränd sand (lager 21).

A20. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 58-61 m

Djup under markytan: 1,05-1,20 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,10 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 3 m lång sträcka. Den var placerad på samma stratigrafiska nivå som stenläggningarna A4, A5, A6, A12 och A13. Stenläggningen vilade en yta bedömd som ursprunglig markyta. Det fanns inga spår efter någon risbädd under stenläggningen.

A21. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 59,6-66,1 m

Djup under markytan: 0,55-0,75 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,10-0,20 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 6,5 m lång sträcka med undantag för en senare störning i form av en flack nedgrävning (lager 34). Stenläggningen låg på lager 32, ett sättsandslager och överlagrades i norr av ett lager med kol och smidesavfall i form av slagg (lager 31). Det är möjligt men inte på något sätt säkerställt att A21 är samtida med stenläggningen A14 som är belägen ca 10 m längre norrut.

A22. Stenläggning

Placering: Schakt 4, 62-63 m

Djup under markytan: 0,3-0,4 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,10-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde endast följas på en 1 m lång sträcka. Den var placerad på samma stratigrafiska nivå som den yngsta stenläggningen i schaktet, A1. Det är möjligt att det rör sig om en del av denna.

A23. Stolphål

Placering: Schakt 4, 77,63-77,85 m

Djup under markytan: 0,6-0,92 m

Beskrivning: Framträdde mot den infiltrerade sanden (lager 33) under kulturlagren. Stolphålet hade en närmast plan bottenkontur, en diameter på 0,23 m och ett djup på 0,3 m. Fyllningen bestod av en grå sandig jord. Det fanns inga synliga spår efter någon stolpe eller någon stenskonung i stolphålet. Stolphålet var placerat 1 m norr om stolphål A24.

A24. Stolphål

Placering: Schakt 4, 78,86-79,1 m

Djup under markytan: 0,6-0,92 m

Beskrivning: Framträdde mot den infiltrerade sanden (lager 33) under kulturlagren. Stolphålet hade en plan bottenkontur, en diameter på 0,23 m och ett djup på 0,3 m. Fyllningen bestod av en grå sandig jord. Det fanns inga synliga spår efter någon stolpe eller någon stenskonering i stolphålet. Stolphålet var placerat 1 m söder om stolphål A23.

A25. Grop

Placering: Schakt 4, 62,9-63,7 m (ej på profilritning)

Djup under markytan: 1,4 m

Beskrivning: Framträdde vid djupschaktning ca 0,3 m ner i vad som bedömts vara orörd undergrund av sand. Gropen hade en flackt skålformad botten. Den var oval, 0,80x0,45 m stor och ca 0,12 m djup. Fyllningen utgjordes av en sotig, svagt humusblandad sand. I anslutning till A25, på samma djup, fanns ytterligare anläggningar i form av en mörkfärgning (A26) och en grop (A27). Ett kolprov från A25 daterades till perioden 6680-6460 f Kr vid 2σ (7750 ± 55 BP, Ua-34082).

A26. Mörkfärgning

Placering: Schakt 4, 62,05-62,85 m (ej på profilritning)

Djup under markytan: 1,4 m

Beskrivning: Framträdde vid djupschaktning ca 0,3 m ner i vad som bedömts vara orörd undergrund av sand. Mörkfärgningen hade en oregelbunden botten. Den var 0,90x0,20 m stor och ca 0,07 m djup. Fyllningen utgjordes av en svagt humusblandad sand. I anslutning till A26, på samma djup, fanns ytterligare anläggningar i form av två gropar (A25 och A27).

A27. Grop

Placering: Schakt 4, 60,85-61,8 m (ej på profilritning)

Djup under markytan: 1,4 m

Beskrivning: Framträdde vid djupschaktning ca 0,3 m ner i vad som bedömts vara orörd undergrund av sand. Gropen hade en flackt skålformad botten. Den var oval, 0,95x0,65 m stor och ca 0,13 m djup. Fyllningen utgjordes av en svagt humusblandad sand. I anslutning till A27, på samma djup, fanns ytterligare anläggningar i form av en mörkfärgning (A26) och en grop (A25). Ett makrofossilprov (prov 11) från A27 analyserades men visade sig inte innehålla några fröer eller frukter (se Appendix 2).

A28. Stenläggning

Placering: Schakt 1, Borggatan

Djup under markytan: 0,5-0,65 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 4,3 m lång sträcka i det schakt som löpte tvärs över Borggatan. Den framkom delvis direkt under bärlagren till dagens gata dels under ett 0,1 m tjockt kulturlager.

A29. Nedgrävning

Placering: Schakt 1, Borggatan

Djup under markytan: 0,4->0,9 m

Beskrivning: Framträdde direkt under stenläggningen A28 och fortsatte ner under aktuell schaktbotten varför djupet är okänt. Nedgrävningen hade en relativt lodrät begränsning åt söder. Begränsning åt norr saknas på ett sentida VA-schakt. Fyllningen utgjordes av flera olika lager med både bruna feta kulturlager och grusiga fyllnadslager representerade. Nedgrävningens funktion är okänd.

A30. Nedgrävning

Placering: Schakt 1, Borggatan

Djup under markytan: 0,55->0,9 m

Beskrivning: Framträdde direkt under stenläggningen A28 och fortsatte ner under aktuell schaktbotten varför djupet är okänt. Nedgrävningen hade en trattformad mynning. Dess bredd vid mynningen var 0,62 m och längre ner 0,45 m. Fyllningen utgjordes av sand blandad med brända kulturlager. I nedgrävningens begränsning åt söder fanns delar av ett stående bränt trästycke. Nedgrävningens funktion är okänd.

A31. Bränd träkonstruktion

Placering: Schakt 1, Borggatan

Djup under markytan: 0,95-1,05 m

Beskrivning: En horisont med bränt trä som mer eller mindre sammanhängande kunde följas på en 1,8 m lång sträcka. Träkonstruktionen överlagrade ett kulturjordsstrimmigt sandlager. Över träkonstruktionen fanns ett brandlager med rödbränd sand och lera, kol, brända trästycken och aska. Konstruktionen skars i norr av nedgrävningen A30 och i söder av ett VA-schakt.

A32. Stenläggning med storgatsten

Placering: Schakt 4, 36-80 m (i östra schaktväggen)

Djup under markytan: 0,1-0,3 m

Beskrivning: Storgatsten 0,20x0,15 m stor. Stenläggningen är den senaste gatubeläggningen innan Follingegatan asfalteras.

A33. Stenläggning

Placering: Schakt 5, Kv Tullnären 29

Djup under markytan: 0,2 m

Beskrivning: Kullerstensbeläggning bestående av 0,07-0,15 m stora stenar. Stenläggningen kunde följas på en 2,7 m lång sträcka mot nordöst ut från husväggen. Den framkom direkt under ett 0,1 m tjockt kulturlager (tramplager).

Bilaga 3. Fyndlista

Accessionsnummer ÖM C4098									
F-nr	Meter	Lager	Anl	Fas	Sakord	Klassif1	Klassif2	Specialbenämning	
1	59	31		3 brandl	Slagg			Bottenskålla	
2	59	31		3 brandl	Slagg			Bottenskålla	
3	30	14		3 fyll	Slagg			Bottenskålla	
4	14,5	11	5	1 stenl	Slagg			Bottenskålla	
5	24	17		På 1	Animalieben				
6	13		5	1 Stenl	Animalieben				
7	45,2	17	13	1 stenl	Kärl	Kruka	Mynning		
8	26,2	34			Stör				
9	25		7		Ris				
10	46,3		13		Ris				
11	19,4		6		Ris				
12	37,3	16	9	2 stenl	Slagg				
13	45,5		13	1 stenl	Slagg			Bottenskålla	
14	45,2		14	3 stenl	Slagg				
15	49		18	3 hus	Slagg			Bottenskålla	
16	12,5-13,2		5	1 Stenl	Hästska				
17	12,5-13,2		5	1 Stenl	Föremål				
18	12,5-13,2		5	1 Stenl	Slagg				
19	27	14		3 fyll	Slagg			Bottenskålla	

	Material1	Teknik1	Antal	Fragment	Vikt	Anmärkning
	Slagg	Smält	1	K2	3757	Del av sintrad anläggningsvägg ingår i skållan
	Slagg	Smält	1	K	2569	Liten del av sintrad anläggningsvägg
	Slagg	Smält	1	K>100	1796	Skållan har fallit samman och brutits upp i 100-tals större och mindre fragment
	Slagg	Smält	1	F	677	Halv skålla med spår av grön ärgning i brottytan
	Ben		1	F	257,3	Häst, lårben, proximal ände
	Ben		2	F	49,5	Horn av nöt och ben av stor gräsätasre ej häst
	BII:3	Drejat	1	F	15,3	
	Trä	Spetsad	1	F		¹⁴ C-prov 7, ej daterat
	Trä		6	F		Risbädd, ¹⁴ C-prov 8
	Trä		4	F		Risbädd, ¹⁴ C-prov 5
	Trä		6	F		Risbädd, ¹⁴ C-prov 6
	Slagg	Smält	1		1	Spår av koppar
	Slagg	Smält	1		278,3	Fynd i stenläggning i botten
	Slagg	Smält	1		27,5	Stenläggning över sanden, sintrad ugnsvägg
	Slagg	Smält	1		284,0	S profil, stenläggning över lera
	Järn	Smitt	1	2	249,1	
	Järn	Smitt	1	1	113,3	Obestämbar rostklump med järn
	Slagg	Smält	2		192,2	
	Slagg	Smält	1	1	1201,7	

Bilaga 4. Ritningar och lagerbeskrivningar

Profil 1 och 2 i Borggatan

0. Asfalt.
1. Bärlager av grus och stenkross.
2. Stenläggning A28.
3. Utgå.
4. Brun, homogen, sandig kulturjord.
5. Ljus, sandig jord. Odlingsjord?
6. Infiltrerad sand.
7. Undergrund av finsand
8. Mörkbrun, homogen, sandig kulturjord. Fyllning i A29.
9. Sand/mo. Fyllning i A29.
10. Mörkbrun, homogen, sandig kulturjord. Fyllning i A29.
11. Sand/mo. Fyllning i A29.
12. Sand och grus. Fyllning i A29.
13. Avsatt lager med tegelbitar och kol i brun kulturjord.
14. Sättsand till A28.
15. Brun kulturjord med kolstänk.
16. Strimmigt brandlager med rödbränd lera, kol, svett trä och blå aska.
17. Tunna avsatta kulturjordsstrimor med sandlinser och inslag av grus.
18. Flammig, brun, sandig kulturjord.
19. Mörkbrun kulturjord.
20. Ren sand.
21. Ljus, sandig jord. Odlingsjord?

Profil 3 och 4 i Follingegatan

0. Asfalt.
1. Bärlager av grus och stenkross.
2. Fyllnadsmassor med sand och grus.
3. Mörkgrå, sandig kulturjord med järnutfällningar.
4. Omrörd sand med kulturjordsstrimor och gruslinser. På ett parti mellan 31 och 37,5 m delas lagret upp i 4A-C och lager 18. 4A är ren sand, 4B jordig/sotig sand och 4C strimmig finsand.
5. Sandig kulturjord.
6. Undergrund, sand.
7. Infiltrerad sand.
8. Brun, sandig och strimmig kulturjord.
9. Grusig fyllnadsmassa med järnutfällningar.
10. Fet, fuktig kulturjord med multnat trä.
11. Fet, fuktig brun kulturjord. Luktas gödsel. Makrofossilprov 9
12. Grusig, kolblandad kulturjord. Ger ett omrört intryck
13. Grå, sandig kulturjord.
14. Sand.
15. Grå, sandig kulturjord.
16. Fet, fuktig kulturjord med trä, kol och järnfällningar. Mellan lager 16 och 17 finns en risbädd A7.

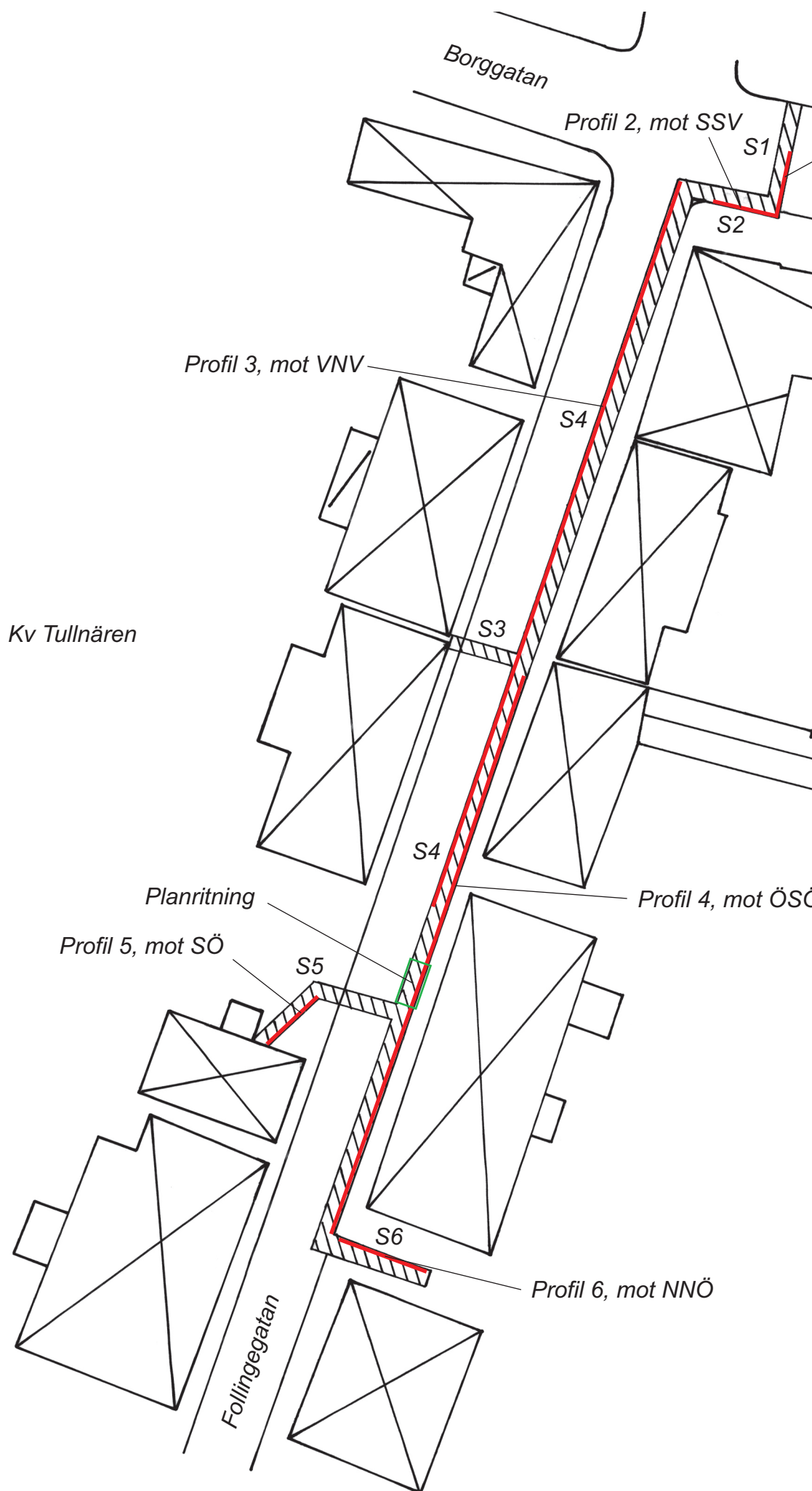
17. En fortsättning av lager 11 som här blir svartare med ett innehåll av bark och med lukt av gödsel. Makrofossilprov 1
18. Homogen, grå, sandig kulturjord.
19. Sättsand till A1
20. Sandig, gråbrun fyllnadsmassa.
21. Påförd rödbränd sand.
22. Storgatsten, A32.
23. Sättsand till A32.
24. Brandlager med kol och rödbränd sand.
25. Brun, sandig kulturjord.
26. Fet, brun kulturjord.
27. Fet, mörkbrun kulturjord.
28. Grå, sandig kulturjord.
29. Påförd, grå lera
30. Sandig, gråbrun fyllnadsmassa med inslag av lera.
31. Avfallslager med slagg, kol och rödbränd sand.
32. Sättsand under stenläggningen A21. På ett kortare parti uppdelat i en jordblandad sand 32A och en renare sand 32B.
33. Infiltrerad sand.
34. Mycket kompakt kulturjord med träflis. Kan vara rester av en kavelbro.
35. Brun, sandig kulturjord innehållande stenläggningen A9.
36. Sand med kolstrimmor.
37. Grå, sandig jord. Fyllning i stolphål A23.
38. Grå, sandig jord. Fyllning i stolphål A24.

Profil 5 i kv Tullnären 29

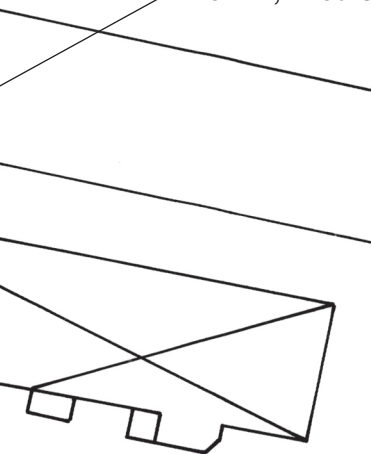
1. Matjord
2. Grå lerig kulturjord. Tramlager?
3. Grus. Sättlager för stenläggning A33
4. Ljus finsand.
5. Omrörda brandrester blandade med kulturlager och sand.
6. Brandlager med kol och sot.
7. Brunt kulturlager.
8. Omrörda lager i nedgrävning.

Profil 6 i kv Väpnaren 1 (kulturlagerpelare)

1. Singel.
2. Grus med inslag av tegelbitar vid 10 m.
3. Brun kulturjord med tegel, djurben och yngre rödgods.
4. Kompakt mörkt kulturlager.
5. Brandlager med kol och sot.

Profil 1, mot ÖSÖ

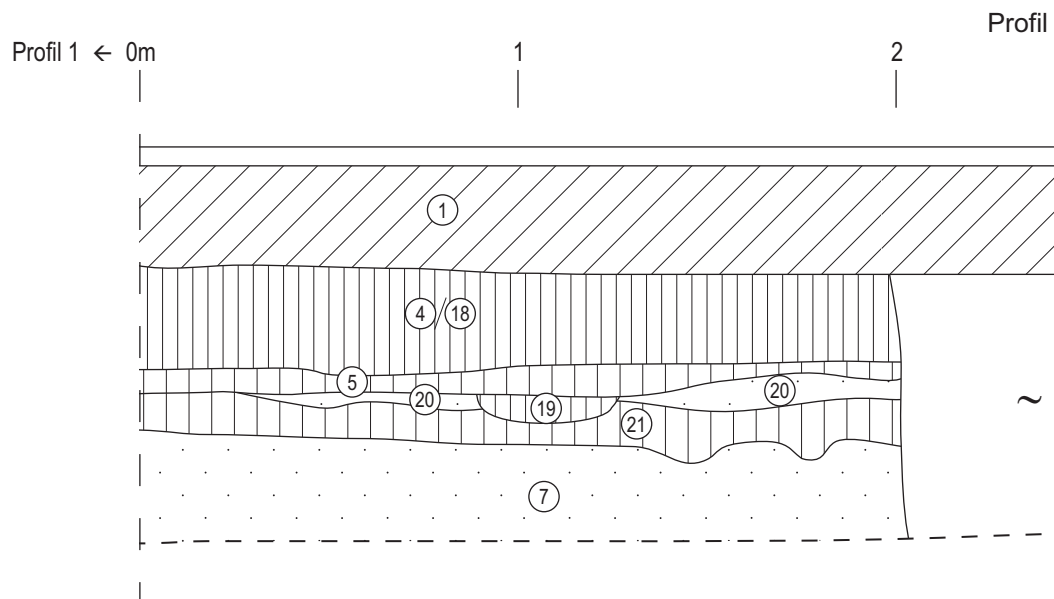
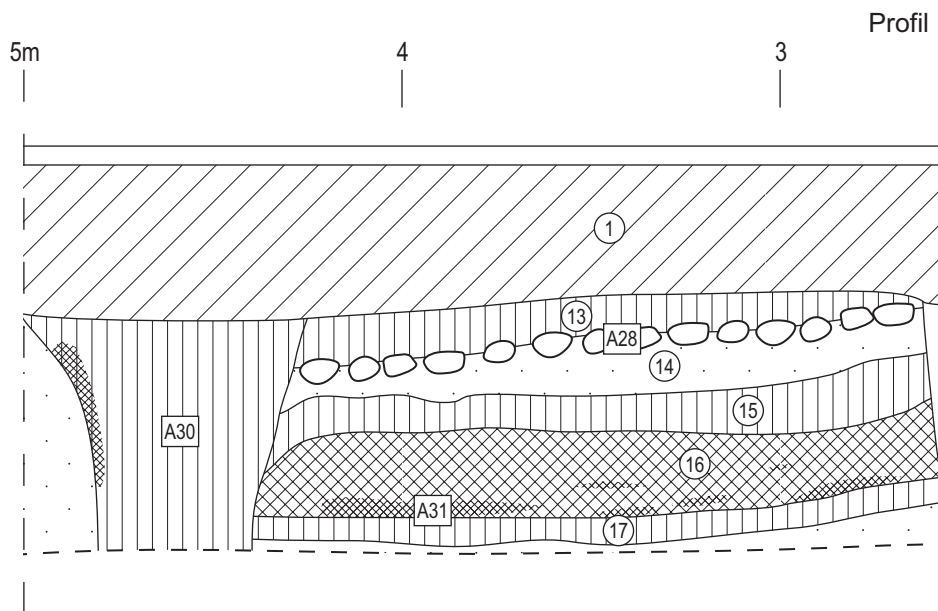

Kv Väpnaren

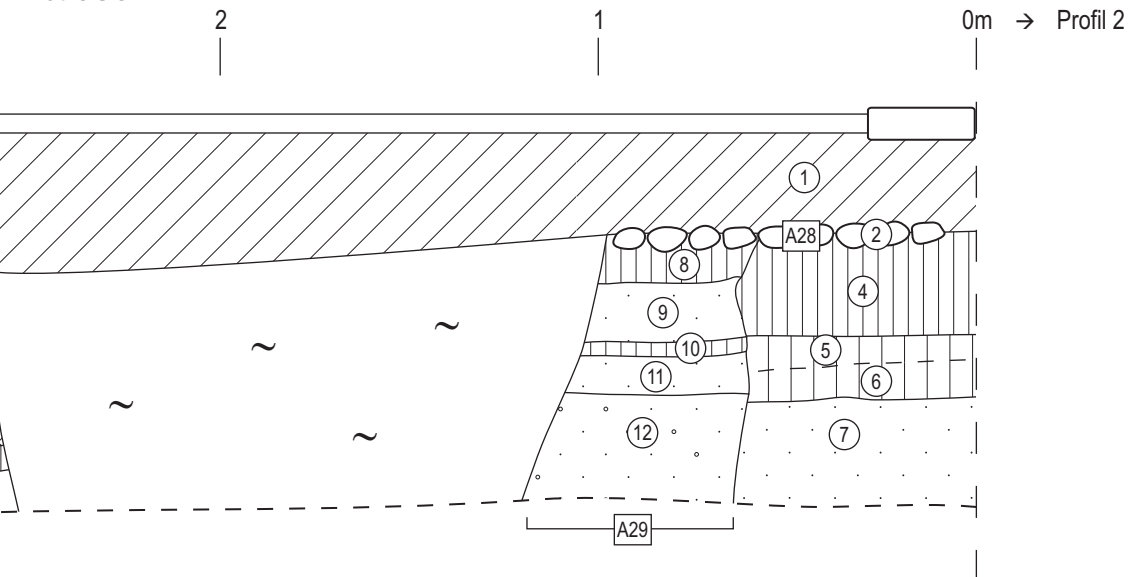

0 25m

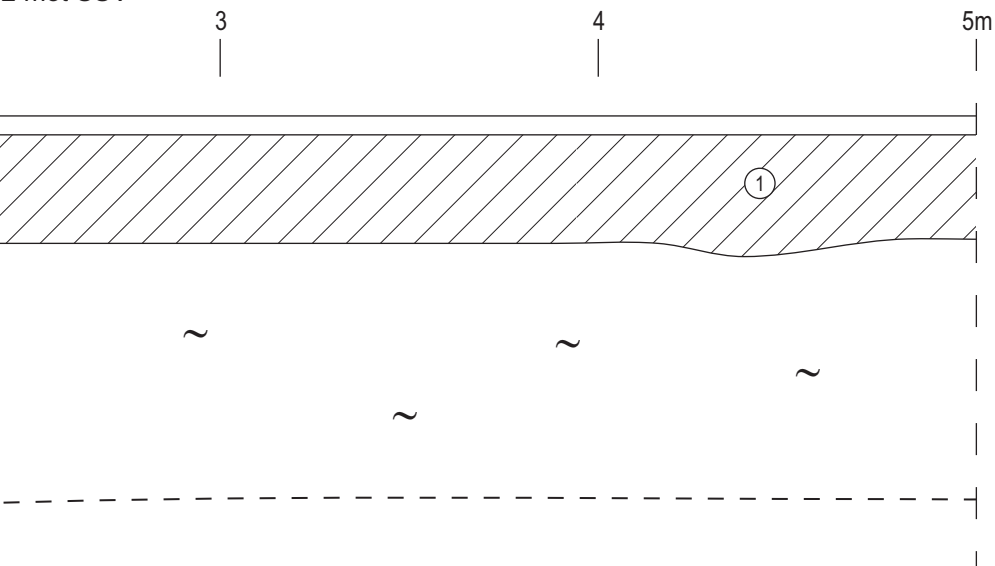
Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Schaktplan
Skala 1:500
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

1 mot ÖSÖ

2 mot SSV

0 1m

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profilritning 1-2
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

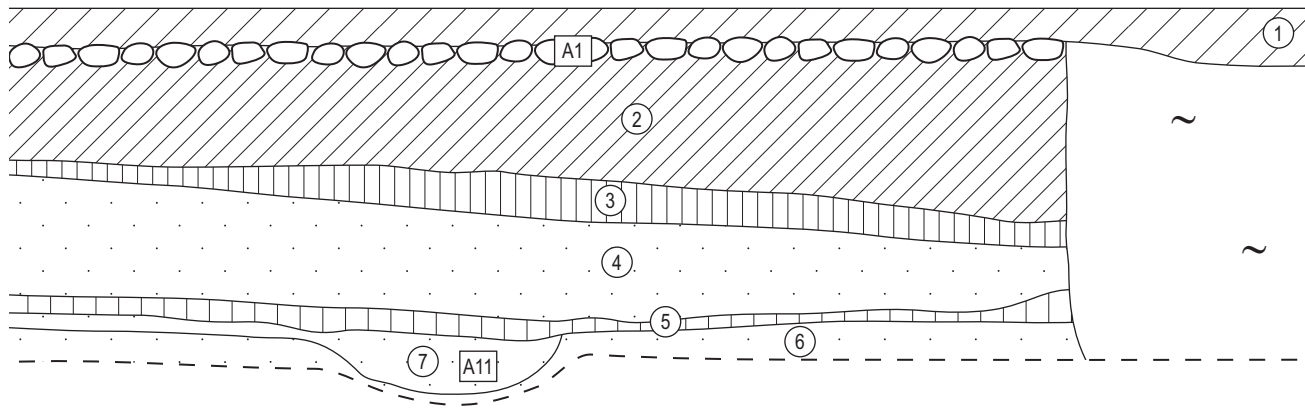
7m

6

5

4

Profil

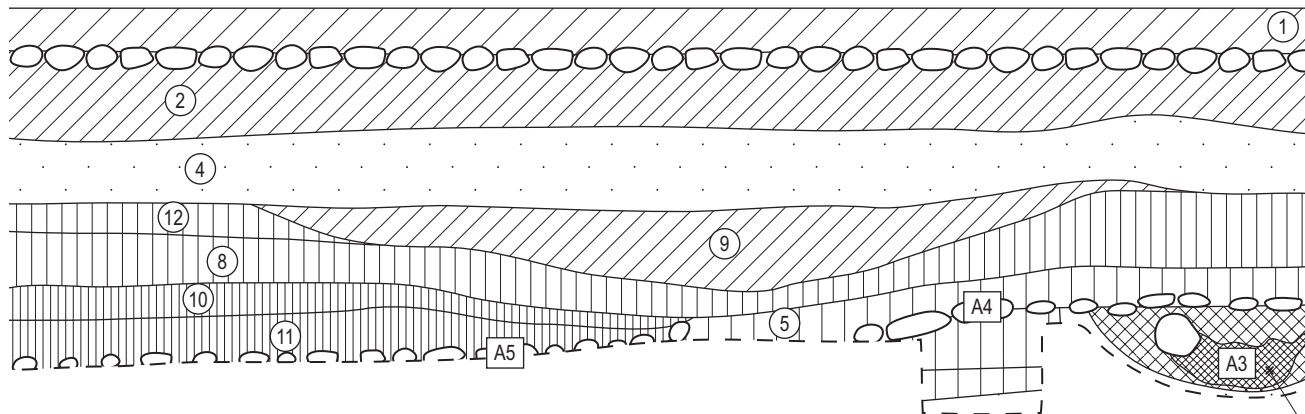
14m

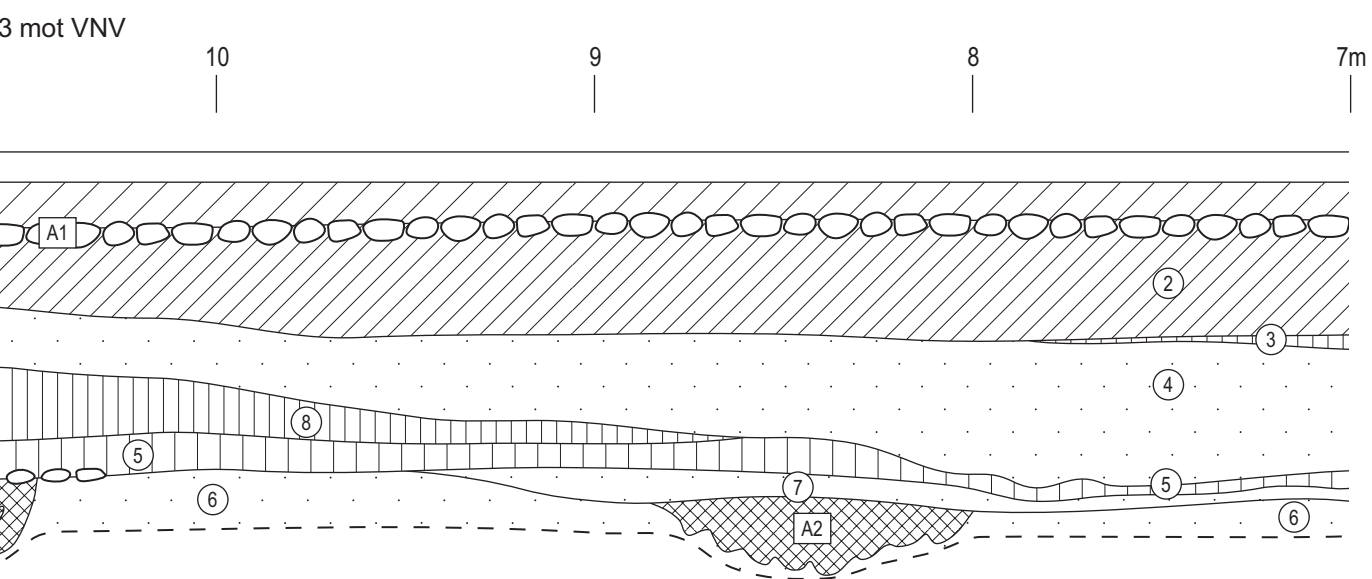
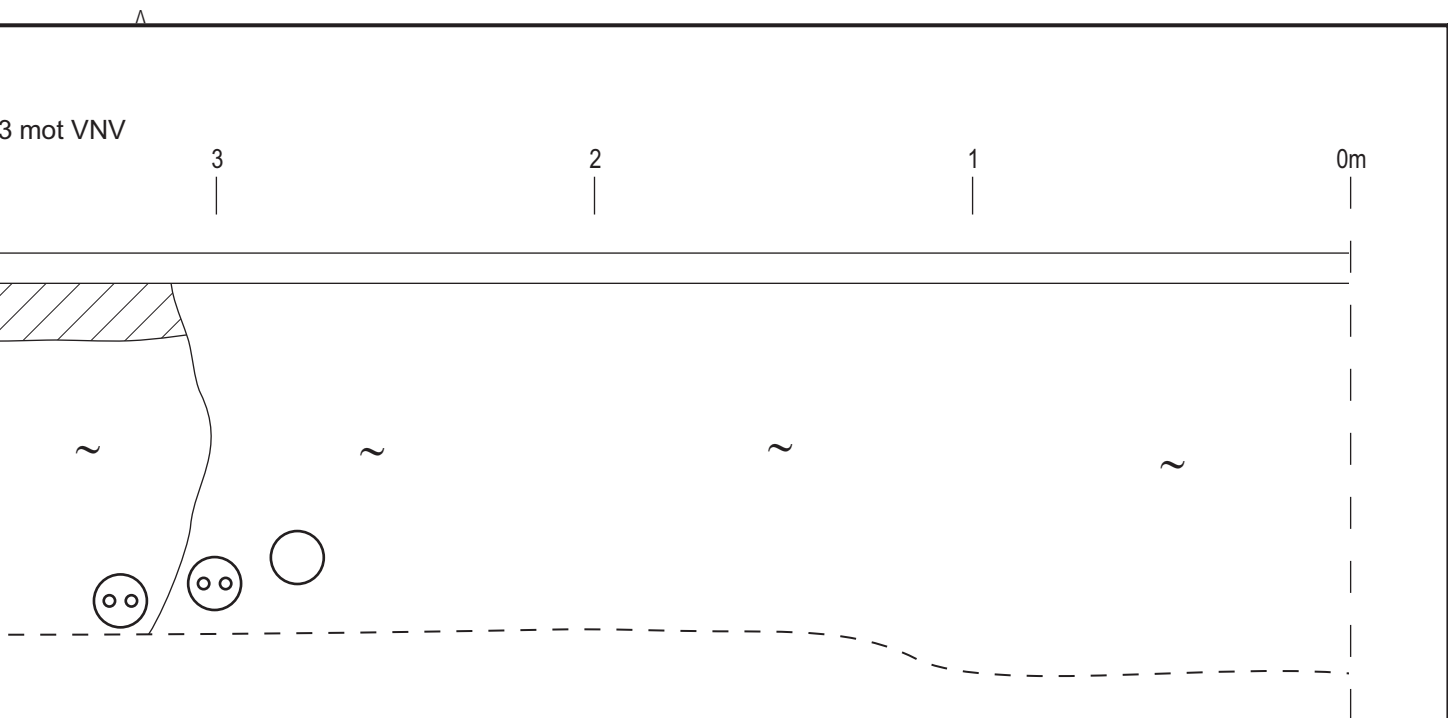
13

12

11

Profil

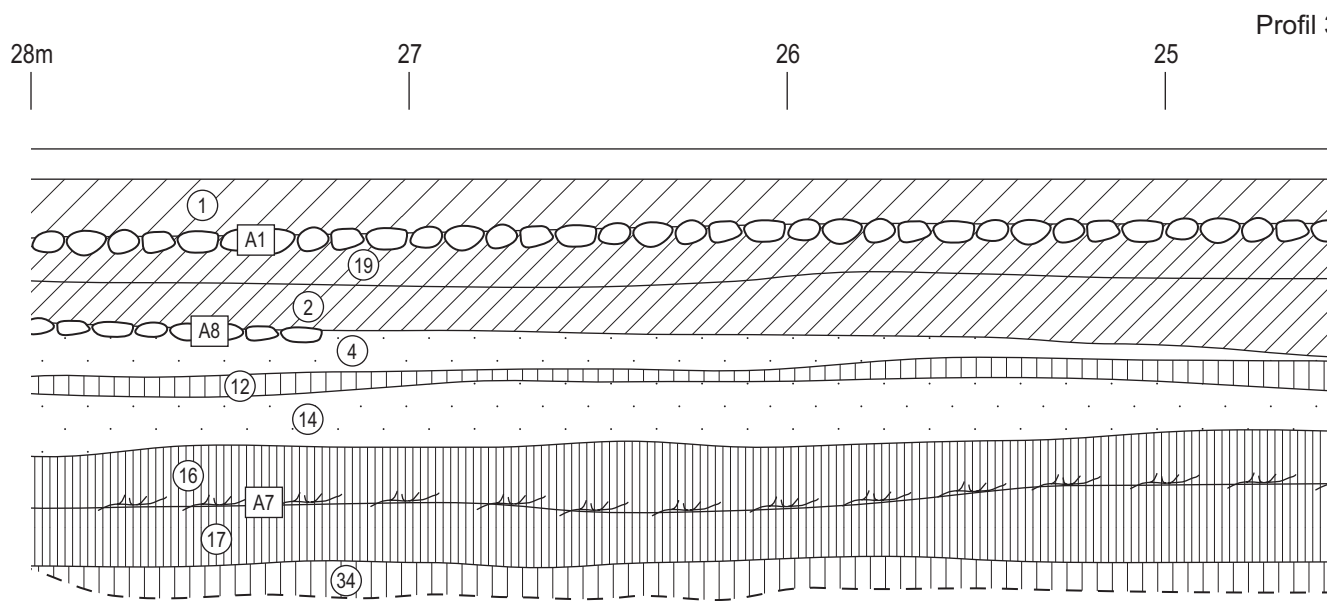
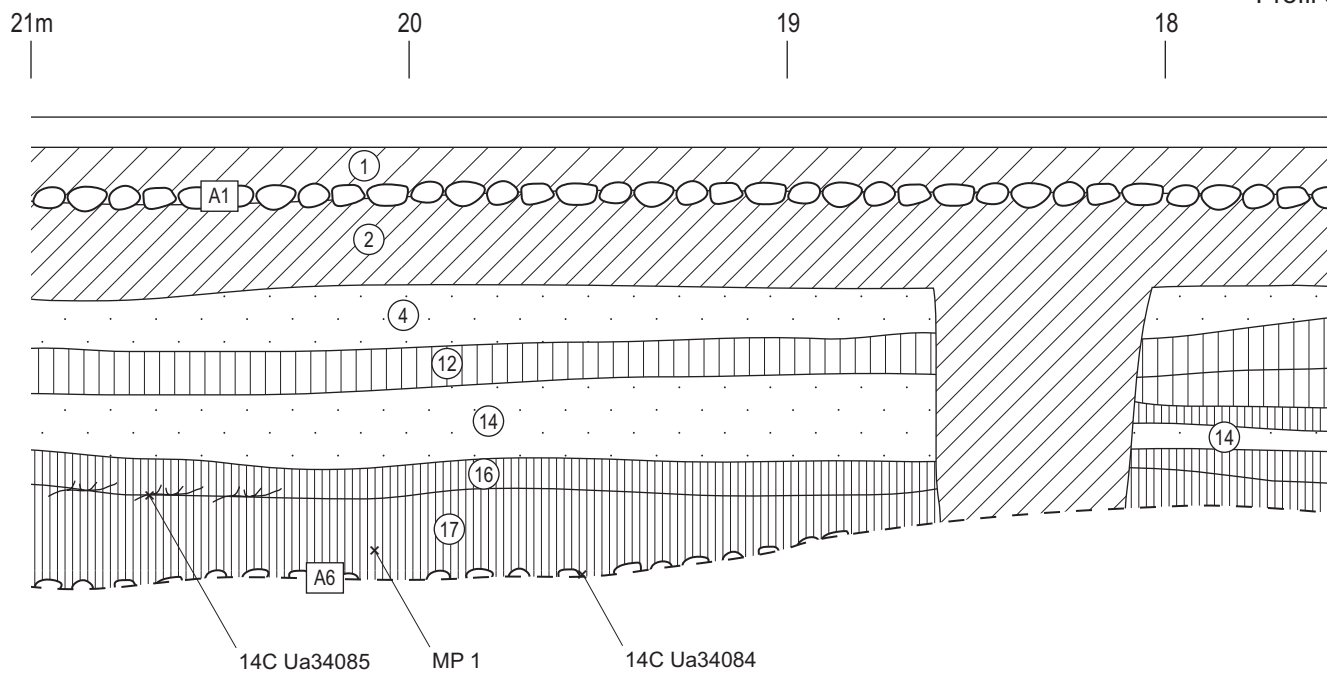

MP 6-7

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profiliritning 3, 0-14 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

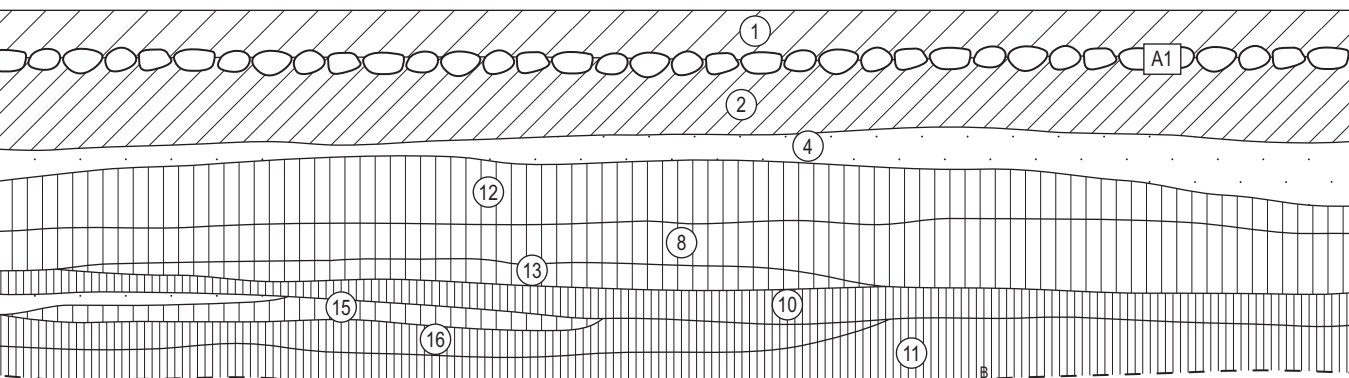
3 mot VNV

17

16

15

14m

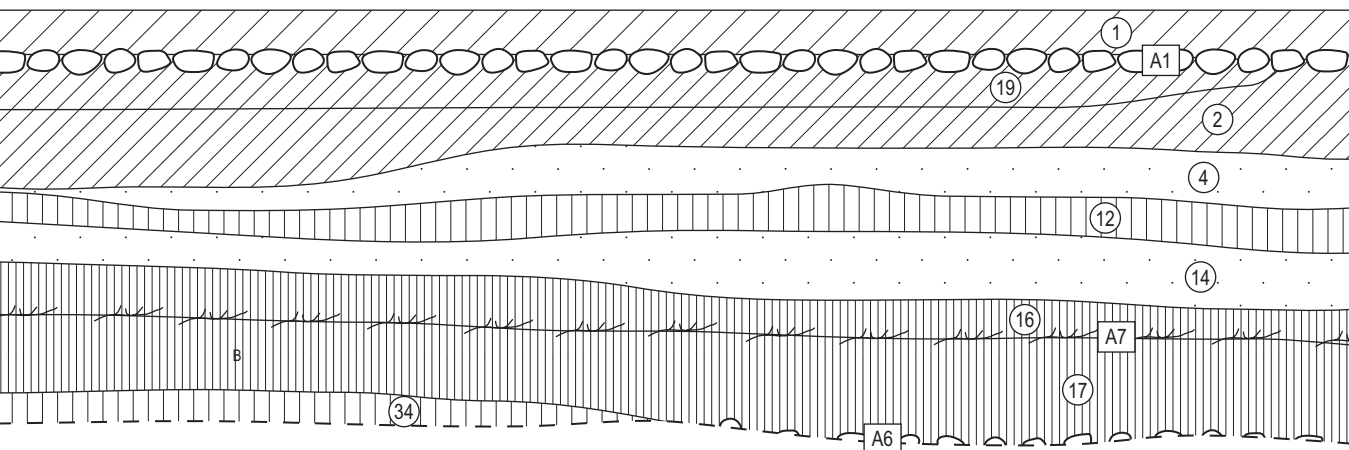
3 mot VNV

24

23

22

21m

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profiliritning 3, 14-28 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

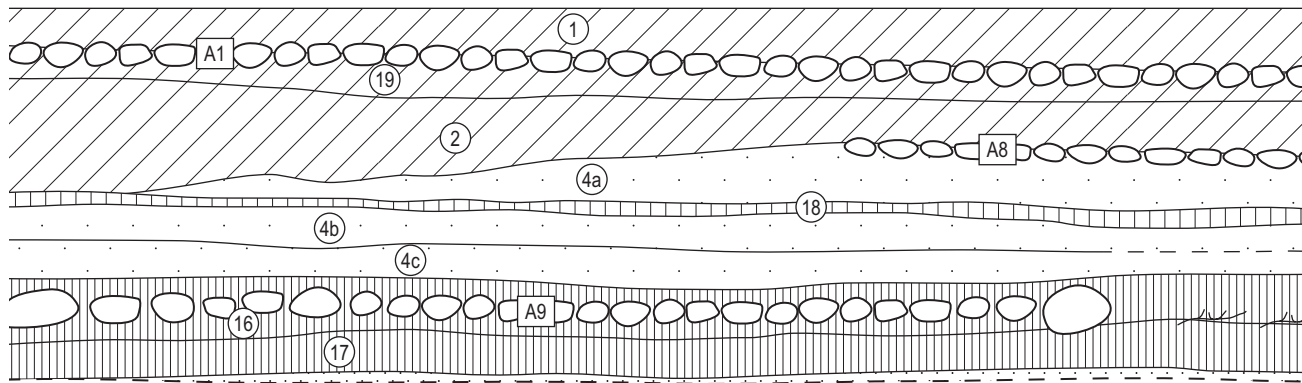
35m

34

33

32

Profil

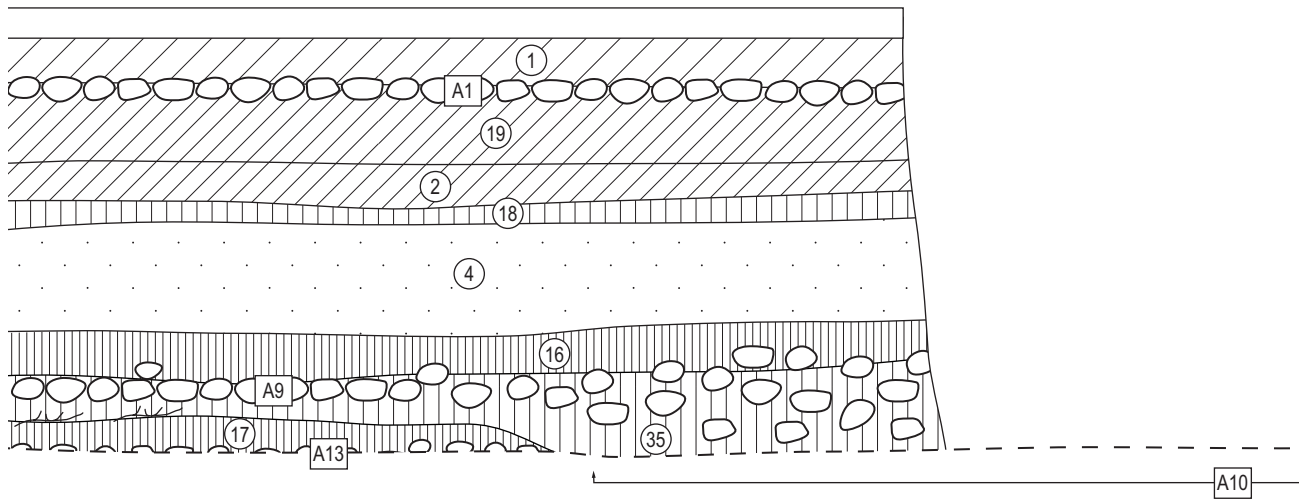
42m

41

40

39

Profil

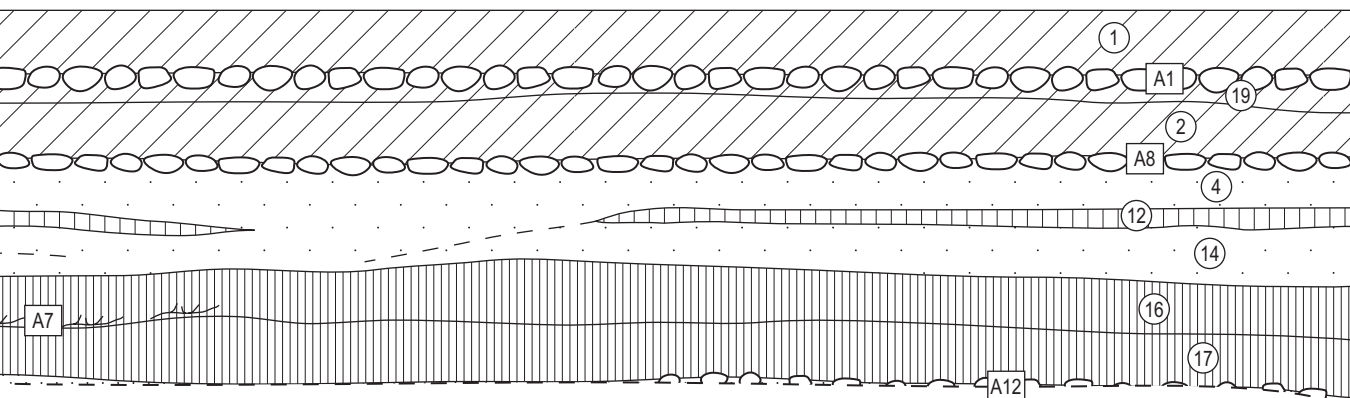
3 mot VNV

31

30

29

28m

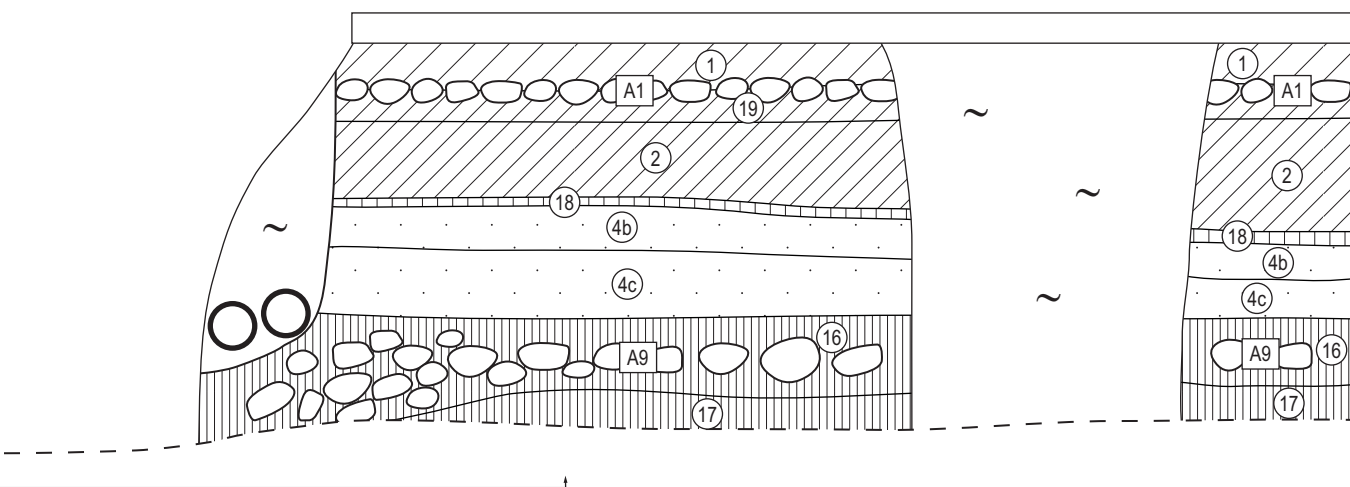
3 mot VNV

38

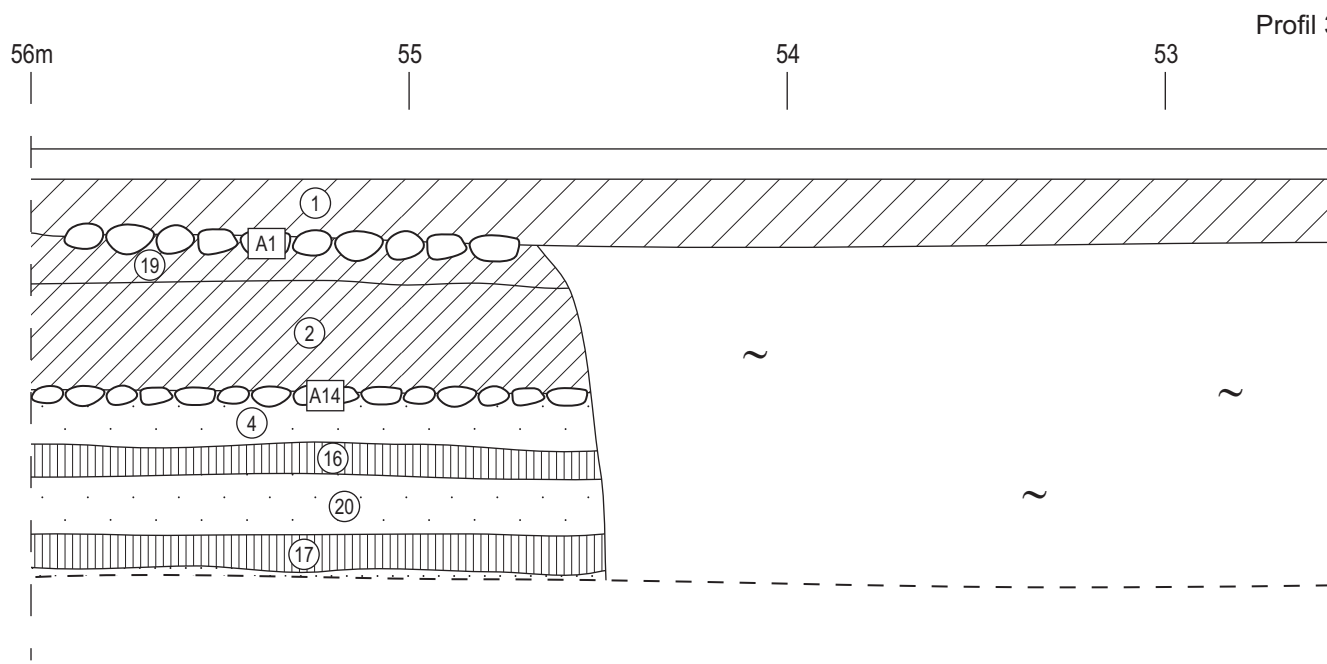
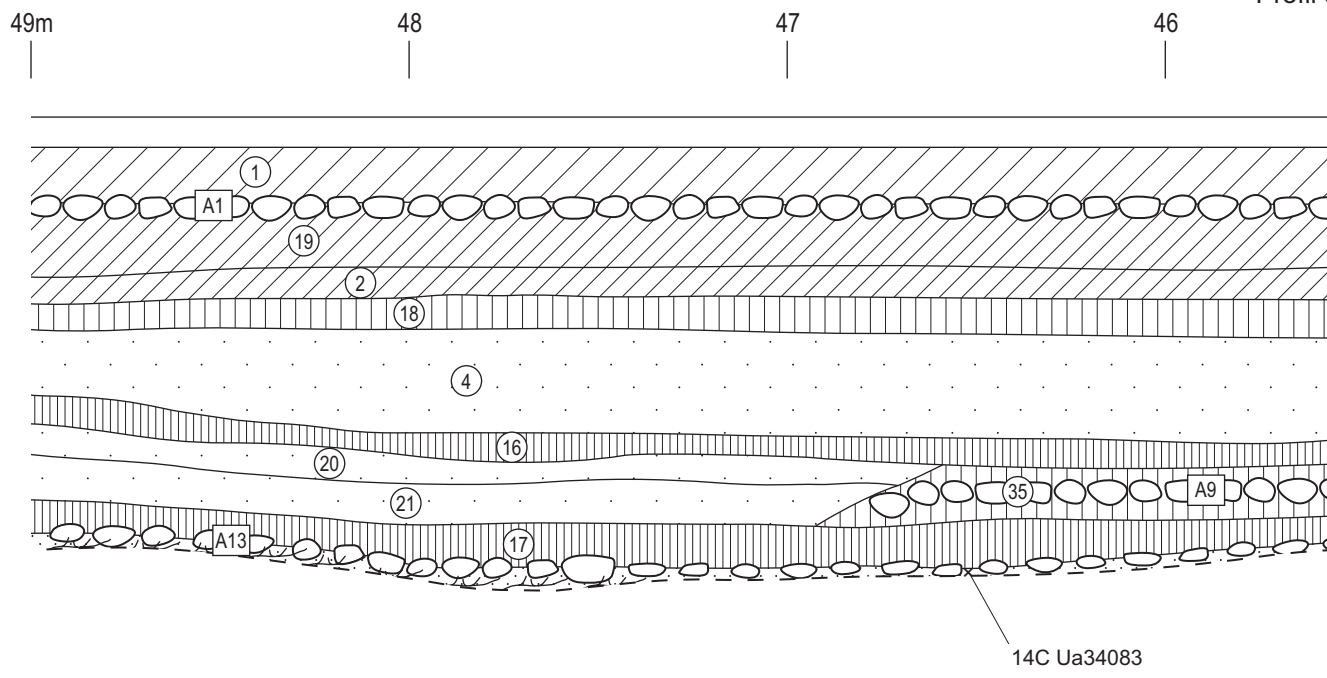
37

36

35m

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profilirtning 3, 28-42 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

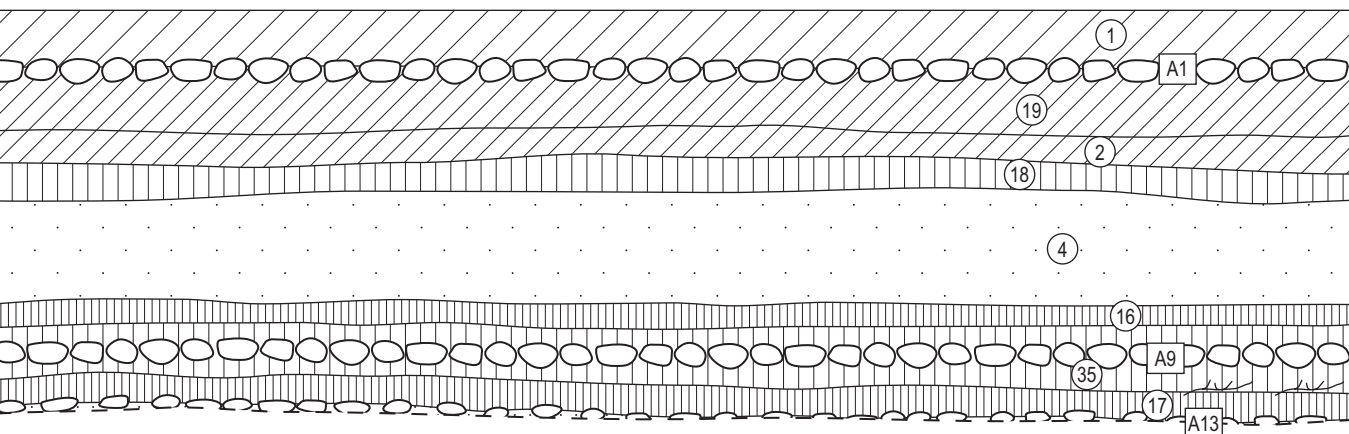
3 mot VNV

45

44

43

42m

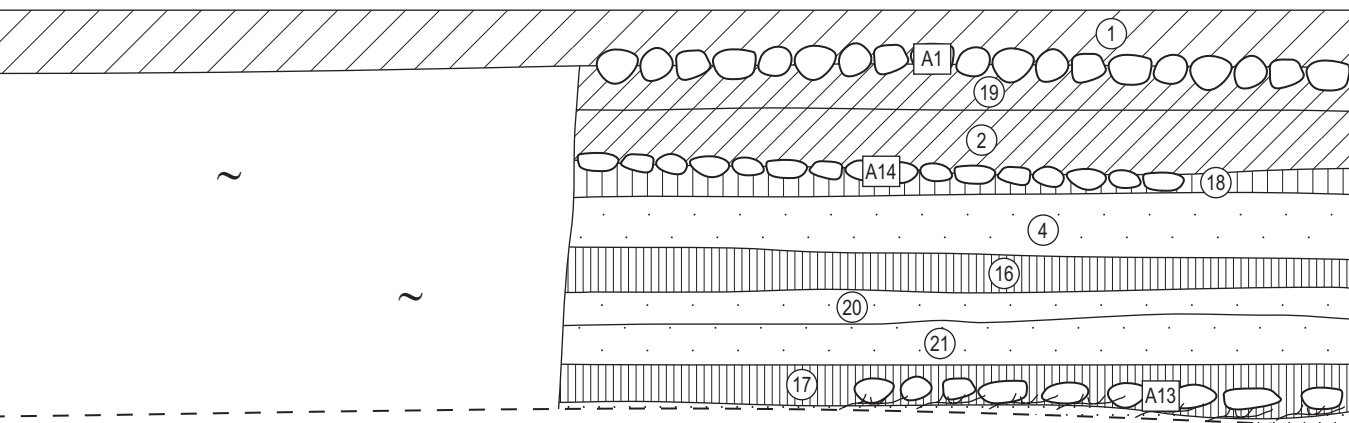
3 mot VNV

52

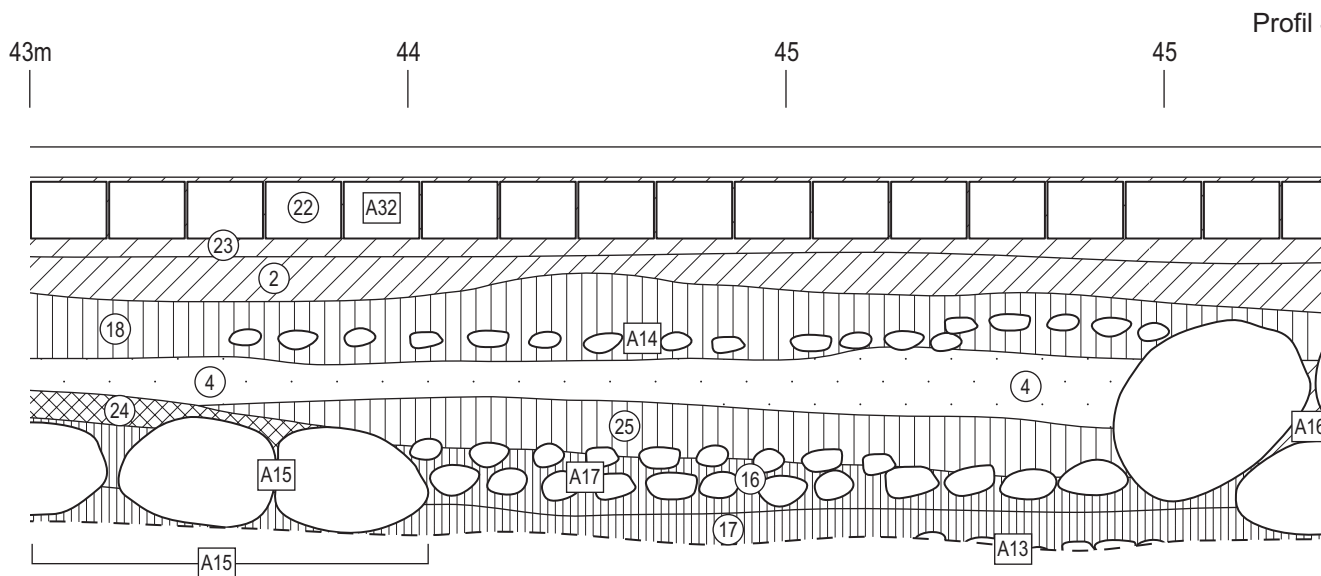
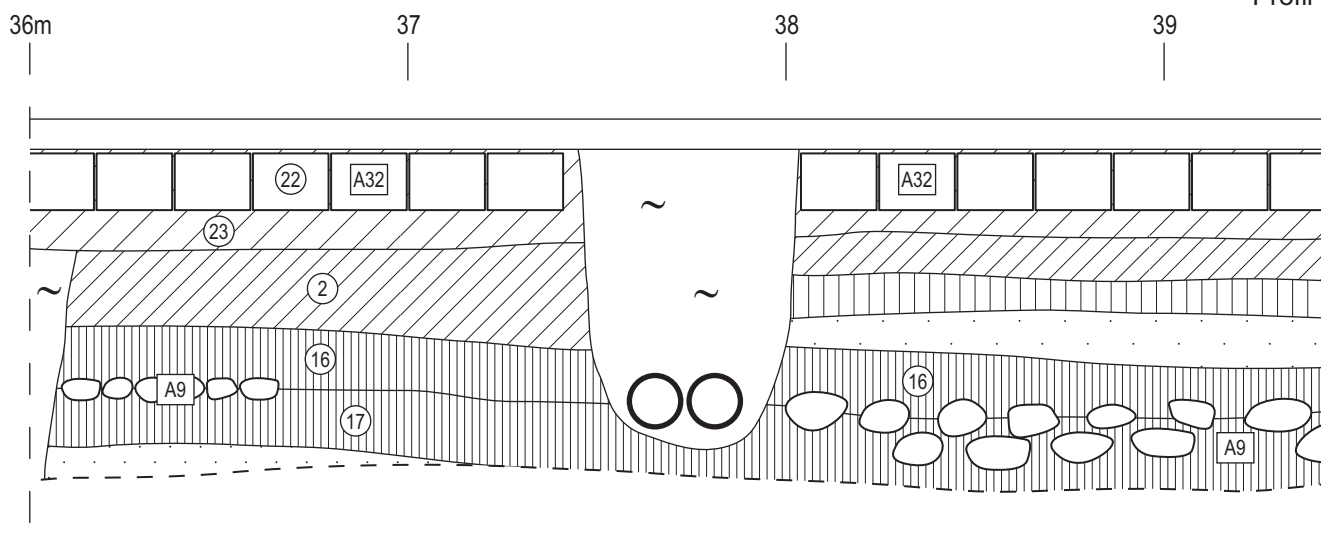
51

50

49m

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profilritning 3, 42-56 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

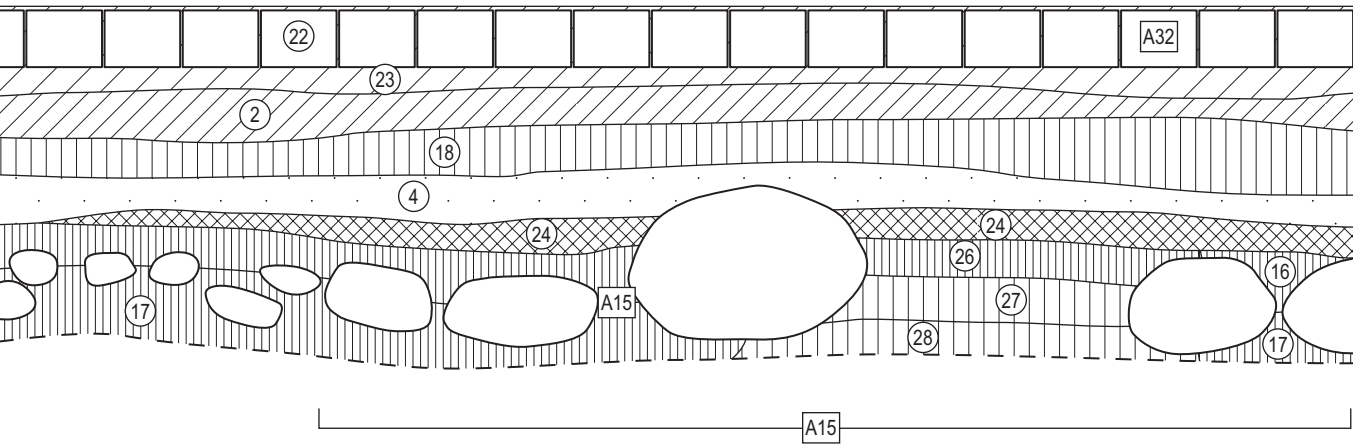
4 mot ÖSÖ

40

41

42

43m

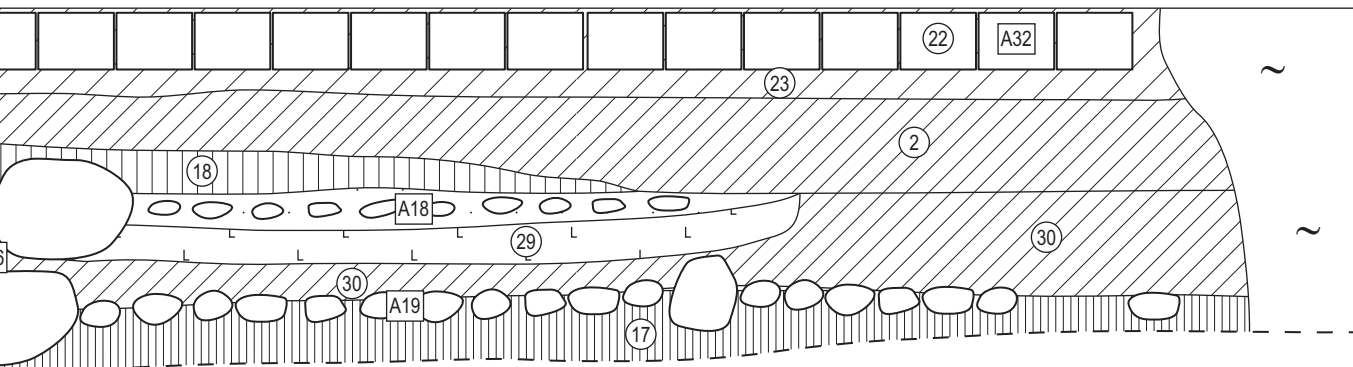
4 mot ÖSÖ

47

48

49

50m

Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profiliritning 4, 36-50 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

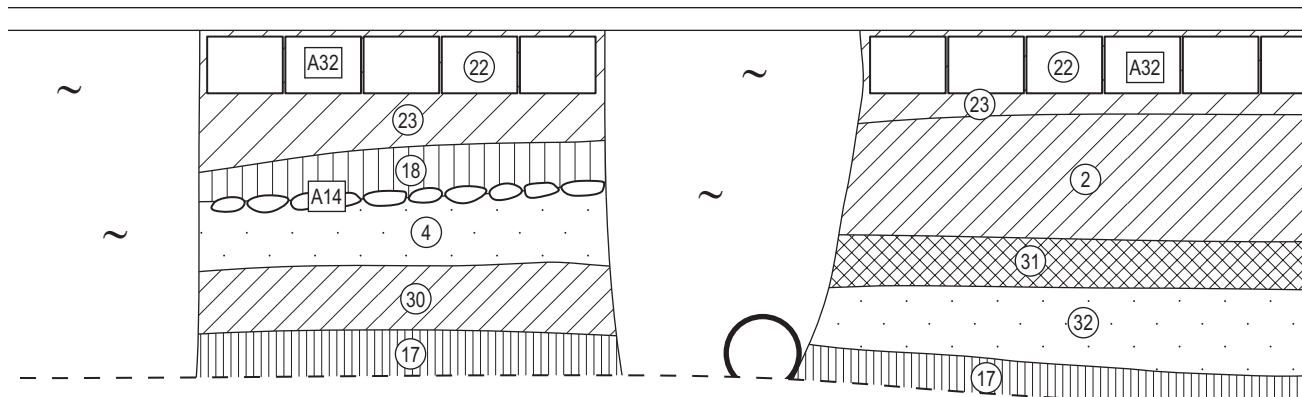
53m

54

55

56

Profil 4

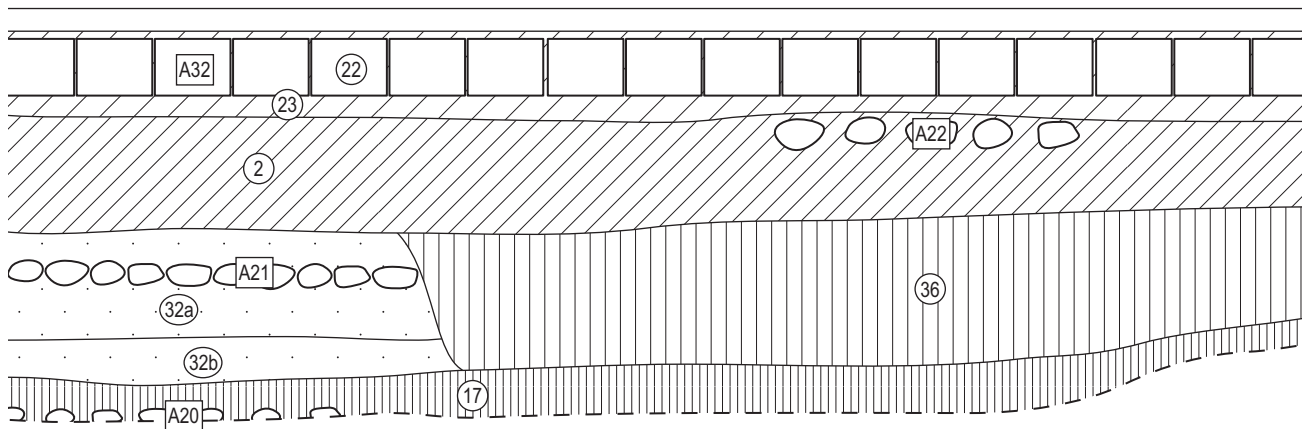
60m

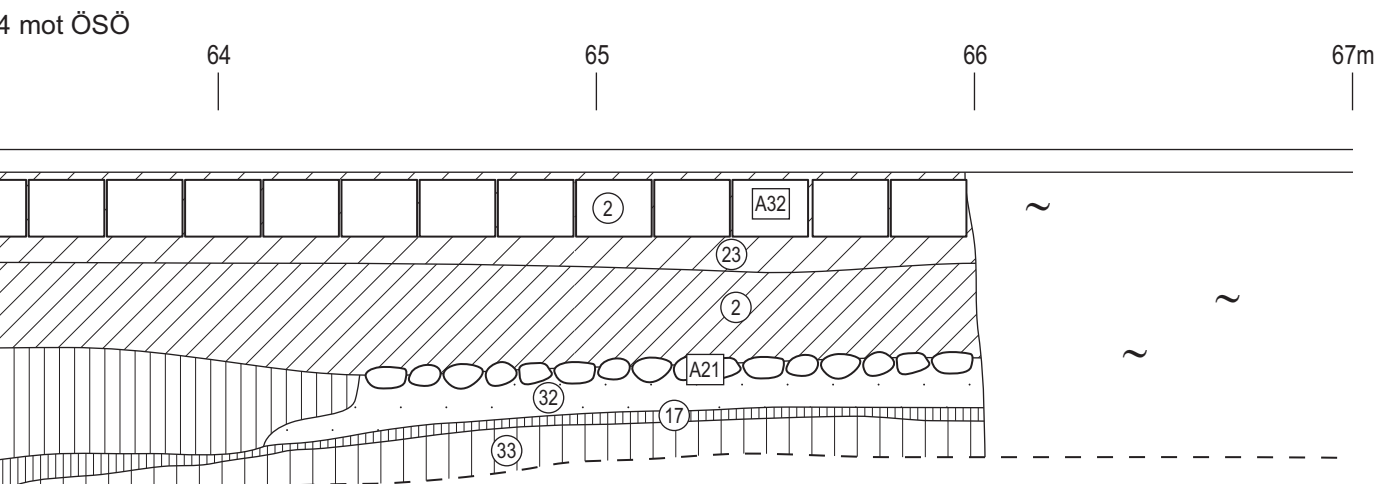
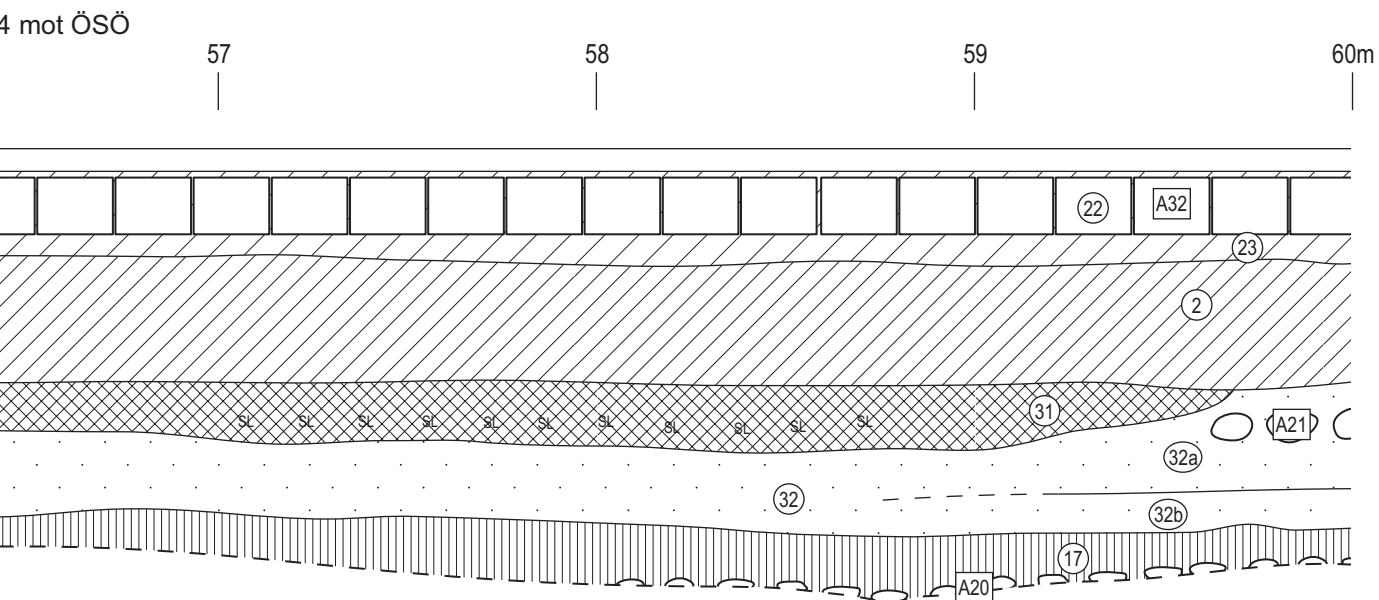
61

62

63

Profil 4

Follingegatan
 Skänninge stad
 Mjölby kommun, Ög
 RAÄ 5
 Profilritning 4, 53-67 m
 Skala 1:20
 Dnr 632/97
 1997- Ann-Charlott Feldt
 Renritning Lasse Norr

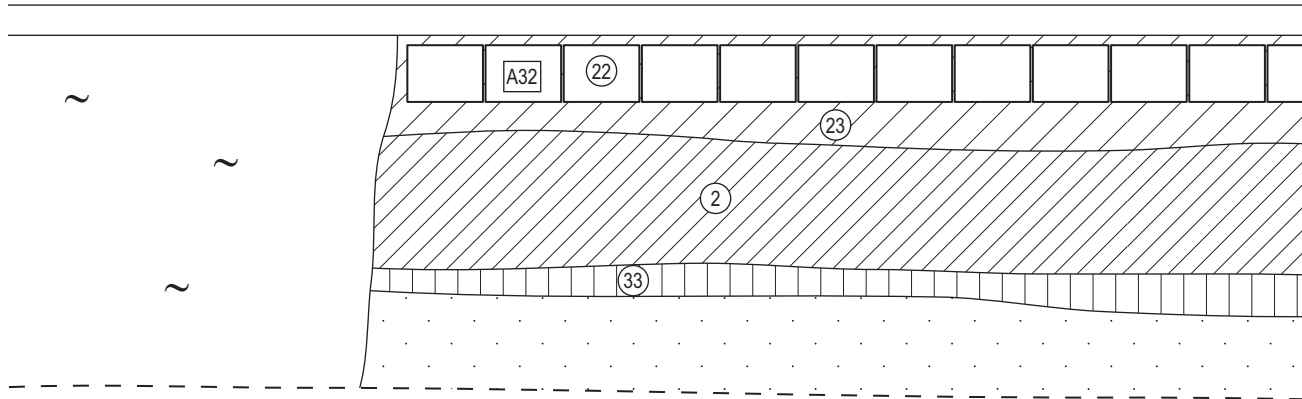
68m

69

70

71

Profil 4

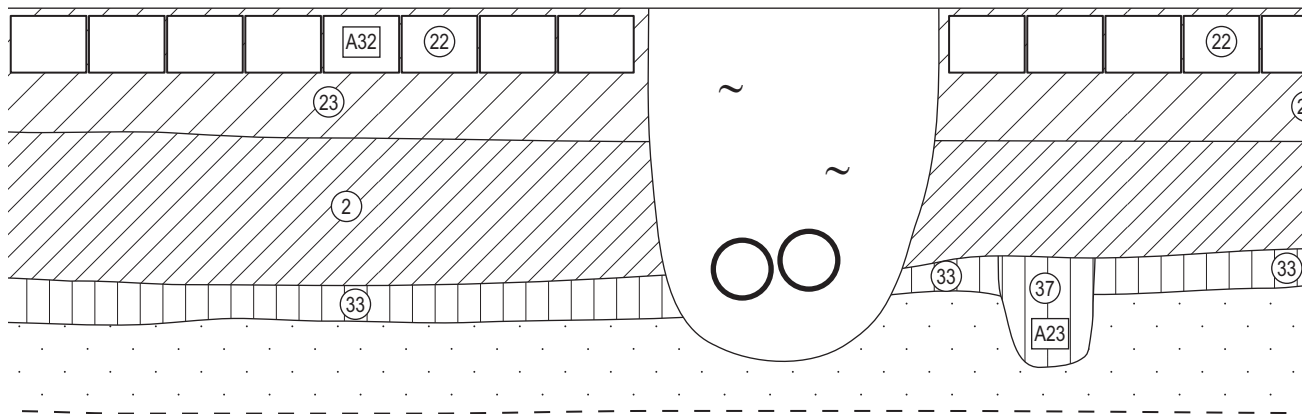
75m

76

77

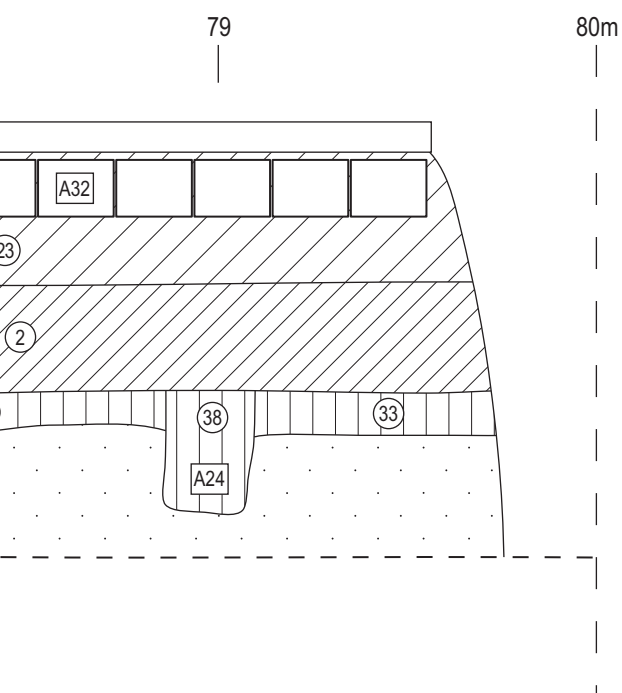
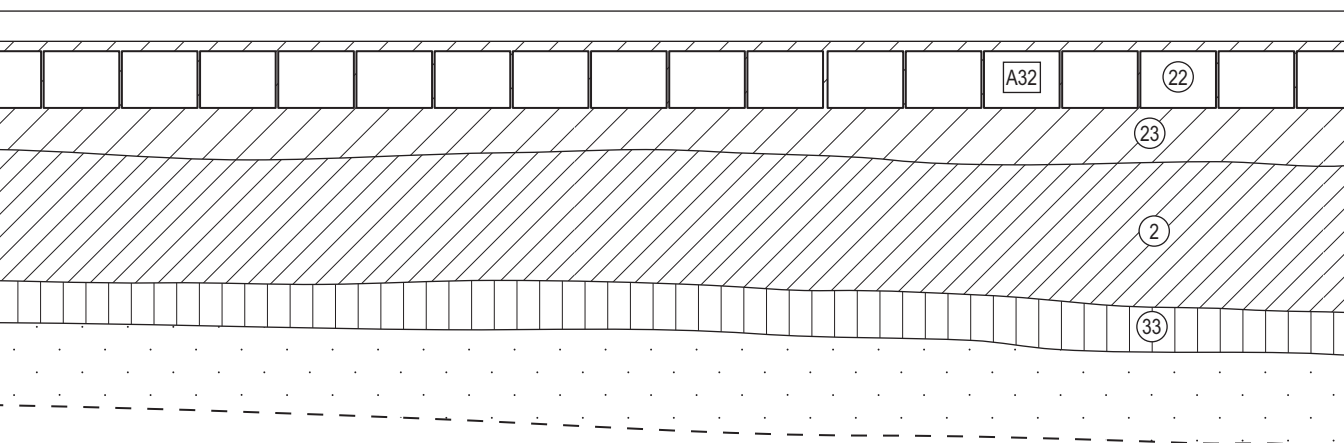
78

Profil 4 mot ÖSÖ

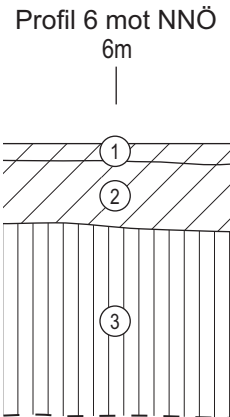
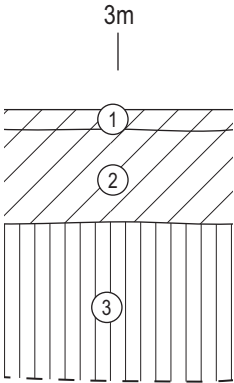
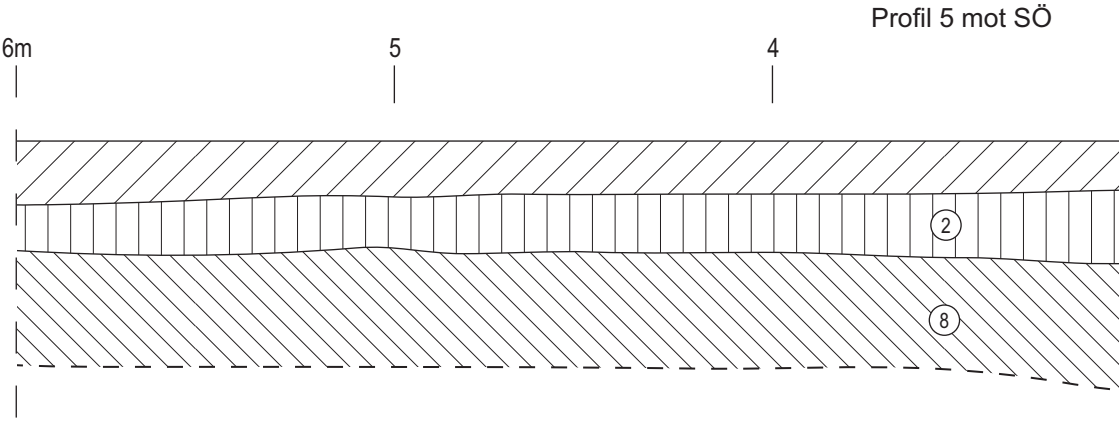
4 mot ÖSÖ

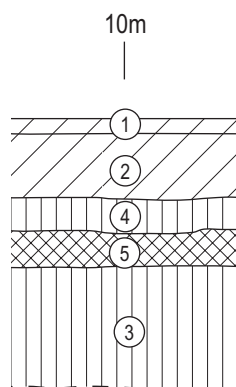
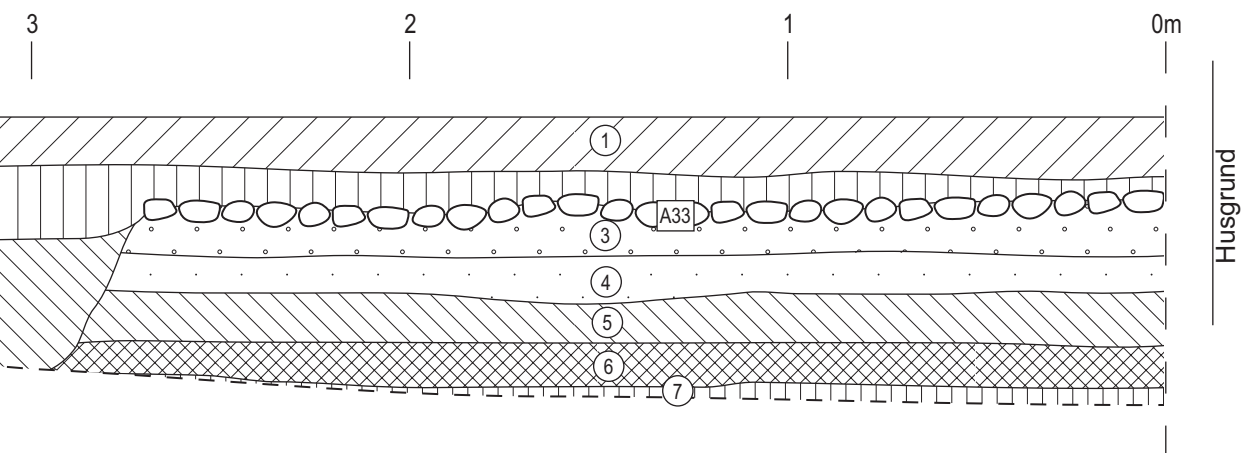
72 3 74 75m

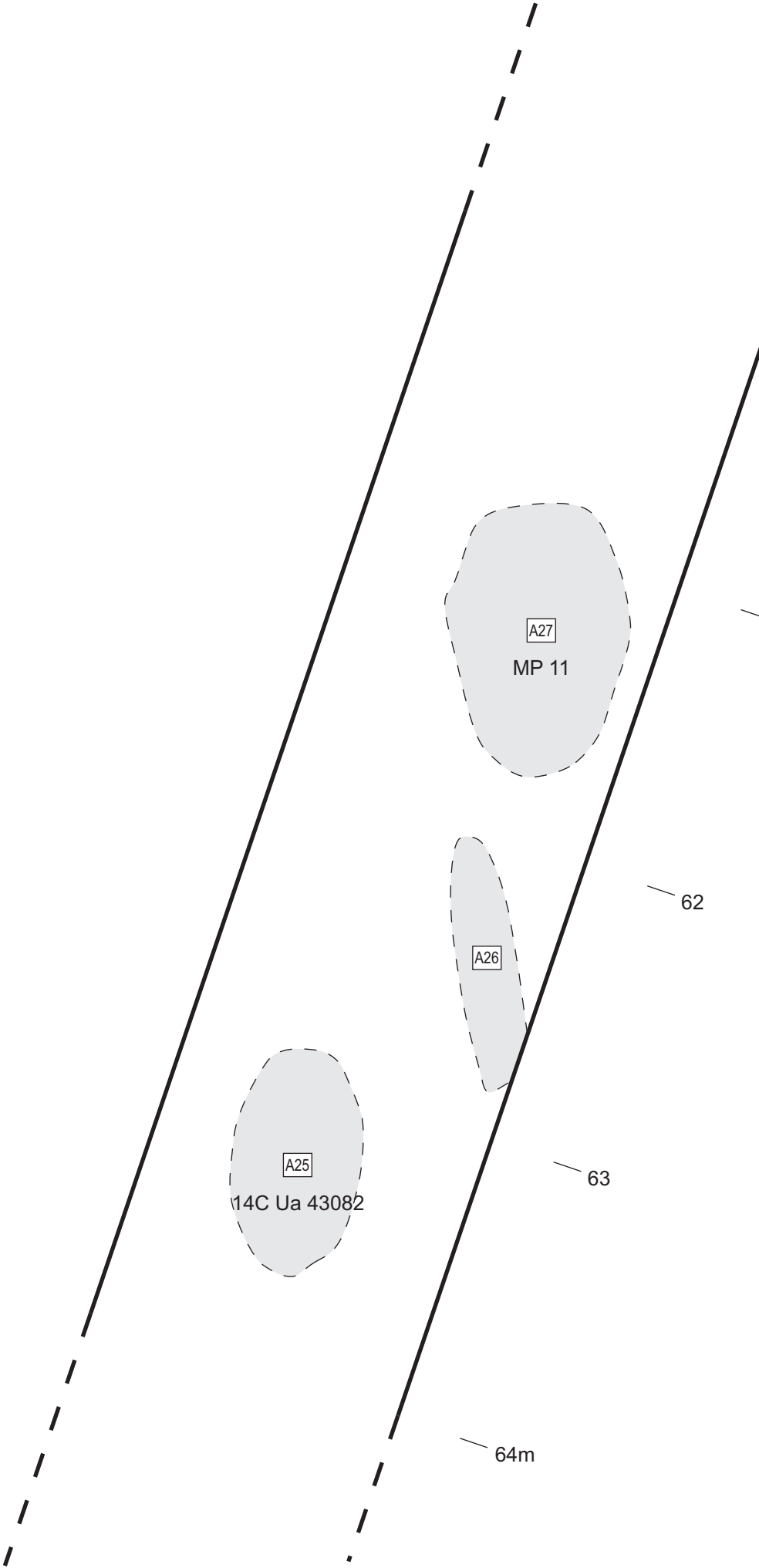
0 1m

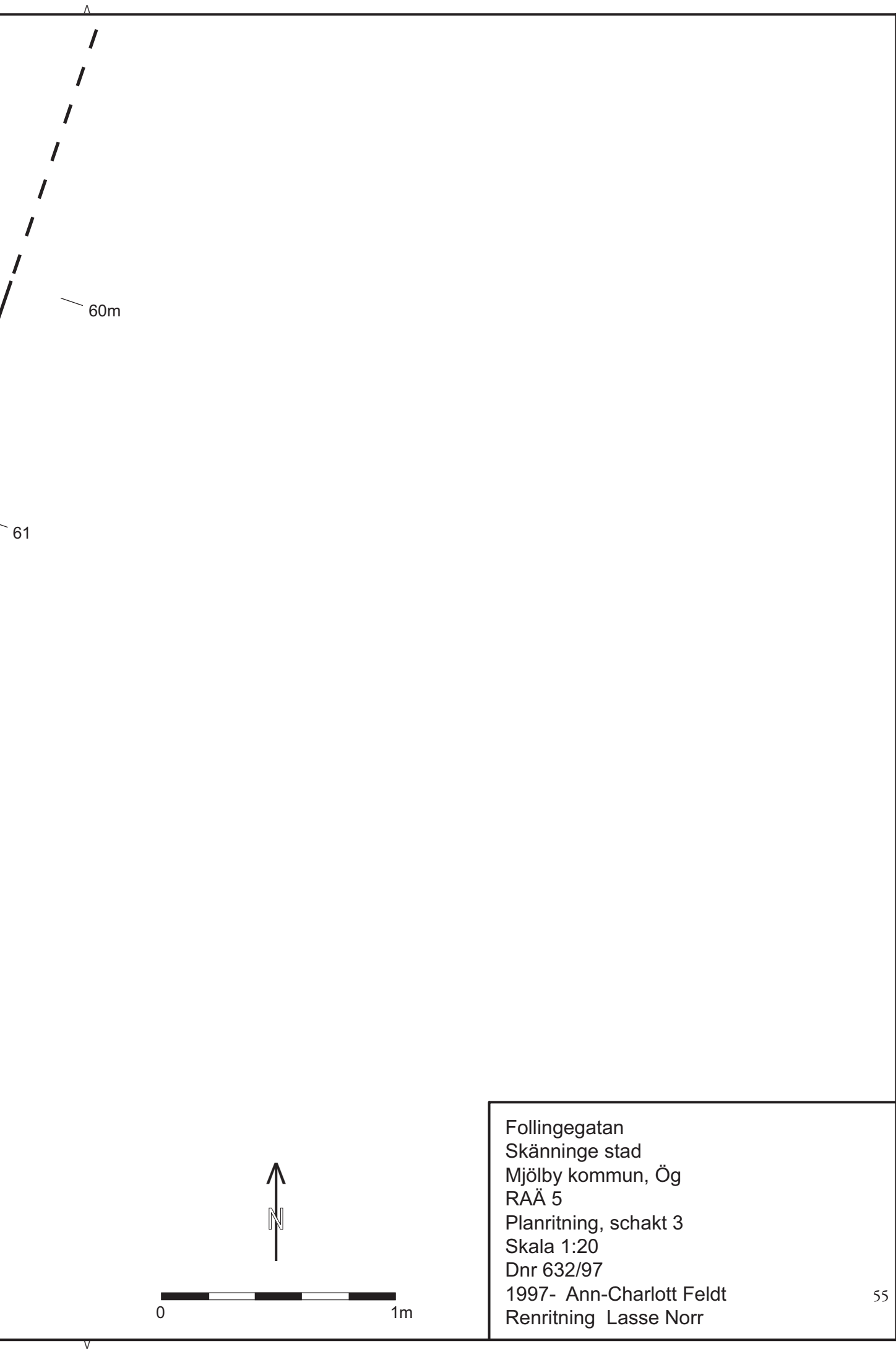
Follingegatan
Skänninge stad
Mjölby kommun, Ög
RAÄ 5
Profiliritning 4, 68-80 m
Skala 1:20
Dnr 632/97
1997- Ann-Charlott Feldt
Renritning Lasse Norr

Kv Tullnären 29, P5
 Kv Väpnaren 19, P6
 Skänninge stad, Mjölby kommun, Ög
 RAÄ 5
 Profiliriting 5-6
 Skala 1:20
 Dnr 632/97
 1997- Ann-Charlott Feldt
 Renritning Lasse Norr

Vid schaktningar för fjärrvärme i Borggatan och Follingegatan (sträckan Borggatan – kv Väpnaren 19) i Skänninge utfördes i november 1997 en arkeologisk förundersökning. Arbetet utfördes inom L2010:586 (Skänninges medeltida stadsområde) och schaktet löpte dels i gatumark, dels in på fastigheterna kv Väpnaren 19 och kv Tullnären 29.

Under dagens asfalterade gata framkom flera stenlagda gatunivåer. Den äldsta gatunivån låg direkt på undergrundens sand och kan dateras till 1200-talet. På flera platser och på olika nivåer påträffades rikligt med slagg, bl a stora bottenskållor. Det framkom även delar av en syllstensrad med anslutande stenläggning. Direkt på undergrundens sand, fanns två härdar. Under 0,3 m flygsand framkom anläggningar som daterats till omkring 6500 fKr.

ISSN 1403-9273

Rapport 2024:13